

Naročnina mesečno 25 Din, za izozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za izozemstvo 120 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCOVENECE

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočne 2396, 2394 in 2450

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797
Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2999

Rimska demonstracija

Dne 3. marca že, torej skoraj teden prej, ko je Hitler vznemiril vso Evropo in znova postavil evropske države pred vprašanje, če ima sploh še smisel sklepati mednarodne pogodbe, je Mussolini v svojem nagovoru na člane vlade v naslednjih, vsebinsko zelo težkih besedah, poudaril pomen italijansko-avstrijsko-madžarske trizveze v Podonavju:

»Nedavno so v Parizu — toda ne na predlog francoske vlade in tudi brez njene odobritve — napravili poskus rešiti podonavsko vprašanje brez Italije, torej proti njej. Ta poskus se je ponesrečil. Danes ni več treba omenjati, da pri organizaciji Podonavja ni mogoče več iti mimo Italije in njenih interesov, kakor tudi ne mimo interesov italijanskih zaveznikov. V zvezi z vsemi temi vprašanji se bo v Rimu zbrala konferenca italijanskih, avstrijskih in madžarskih državnikov, ki se bo razvijala v duhu rimskih protokolov, ki so v prvih dveh letih svojega obstoja imeli zelo vpliv na okrepitev političnih in gospodarskih odnosov med Dunajem, Pešto in Rimom.«

S tolikim poudarkom, ki je bil z nepotrebnost ostrišo pomejen na nekega izmišljenega nasprotnika Italije v Podonavju — nasprotnik, ki pa ni Francija, — s tolikim poudarkom označena konferenca se je zbrala dne 20. in 21. marca ter se podaljšala celo čez nedeljo 22. marca. Zborovanje italijanske trizveze v Rimu lahko s polno pravico imenujemo kongres, takšna je bila zunanja svečanost, v katero so bila posvetovana ometa. Avstrija in Madžarska sta poslali ogromne delegacije, ki sta jim načelovala predsednika vlade s svojimi zunanjimi ministri. Po vsej Italiji so jih pozdravljale vihrajoče italijanske zastave ter odredi fašističnih oddelkov, ki so od meje do Rima skoraj nepretrgoma svirali in prepevali v Italiji popularni fašistični napjev »Giovinezza«. V Rimu, ki se je spremenil v mesto razposajenega veselja in se odel v praznično obleko, je Mussolini sam v fašistični uniformi, obdan od vseh članov vlade in cele stotnje najvišjih uradnikov države in fašistične stranke, pričakoval svoje tovariše. Blesetji sprejema, blesetji obredi, eksplozivje navdušenja pri slovesnih predstavah v operi in v parlamentu, poveljevalni govori na banketih in pri sestankih, delirij ljudskih množic v črnih srcah, ki so vse tri dni delale špalir avstrijskim in madžarskim državljanom po s svetem posutih ulicah večnega mesta. To je bil kongres italijanske trizveze, ki ga je zopet Mussolini sam zaključil s pomembnim, bolj Evropi, kot Schuschniggu in Gömbösu namenjenim nagovorom pri poslovnih večerji v beneški palači:

»Volja po skupnem delu in prijateljstvo, sklenjeno pred dvema leti, sta pregnala zmagovalno vse težave preteklih dveh let. Rimski dnevi so njihovo vrednost slovesno potrdili. Opore, ki ste jo nudili Italiji v težkih časih, ne bosta italijanska vlada in italijanski narod nikoli pozabila. Vaša zvestoba bo imela še velike posledice. Določili smo si nadaljnje temelje svojega skupnega dela pri obnovi Evrope, pri katerem bodo rimski protokoli ostali vedno osnovna podlaga. Zemljepisni, gospodarski in politični razlogi so se v iskreni prisrčnosti že okrepili in bodo izhodišče našega nadaljnjega dela.«

Kakor je bila jasna napovedna beseda šefa italijanske vlade, tako jasna je tudi zaključna. Zadnje čase se je posebno trudil češko-slovaški ministrski predsednik, da bi zanesel novega ognja v podonavsko sodelovanje. Njegov načrt je bil plemenit s človeškega stališča, a tudi s političnega je hotel ostati v mejah tradicionalne politike, ki jih je začrtala in se jih skrbno držala politika Male zveze. Ako je treba organizirati Podonavje — danes ni nikogar več, ki bi si upal to potrebo zanikati — potem je neobhodno, da se najde neko središče, okrog katerega naj se zbiranje podonavskih narodov izvrši. Dr. Hodže je pravilno mislil, da naj bi to središče tvorila Mala zveza, ki bi se ji polagoma, drug za drugim priključili še drugi podonavski narodi, začevši z Avstrijo. Pripravljen je bil celo, v kolikor se njega tiče, Avstriji ponuditi nekaj zapeljivih vab, ki naj bi ji olajšale prehod izpod ene pod drobožno streho. Na plemeniti načrt dr. Hodže so se že z ozirom na velikopotezno njegovega državniškega lika navezali obilni upi med zapadnimi vesilami. Rimski kongres je sedaj napravil vsemu temu konec. Vse spomladne sentimentalnosti, ki smo jih v začetku marca beležili na Dunaju pred in po obisku dr. Hodže, so se sedaj razblinile v nič. Načrte dr. Hodže so pretekle dni italijanski, avstrijski in madžarski državniki na svojih ramah med velikim zunanjim pompom nesli k počitku. Avstrija je svoj flirt obžalovala ter se vrnila nazaj na dostojna pota rimskega protokola.

Pač pa prihaja sedaj iz Rima napoved novega zbiranja v Podonavju. Toda mesto da bi bila Mala zveza središče nove podonavske organizacije, veli Mussolini, da hoče to vlogo prevzeti italijanska trizveza. Dobrodošli vsi novi prišleci, ki bi se hoteli pridružiti italijanskemu bloku, iz katerega koli tabora bi prihajali. V tem pravcu je Rim pripravljen iti daleč, se prikupiti dr. Hodži in dovoliti Avstriji, ki je dobila svež čednostni pas, da nadaljuje svoje razgovore s Češkoslovosko. Rim je celo pripravil posredovati ali sam ali s pomočjo Avstrije in Madžarske v Varšavi, da bi se zločeni odnosi med Poljsko in Češkoslovosko pomirili, kar bi pomenilo zopet en korak naprej in bliže k znanemu italijanskemu idealu, da si napravi verigo prijateljev od Sredozemlja do Baltskega morja. Čujemo tudi, da bo smel avstrijski zvezni kancler, trdno privezan na rimski protokol, potovati tudi v Belgrad, da pridobi tudi to državo za sodelovanje z rimsko trizvezo, nakar bi se posrečilo pridobiti morda tudi še Rumunijo in Bolgarijo, da bi nastala v podonavski kotlini obsežna gospodarska enota, nad katero bi skrbno pazila — Italija.

Rimska zamisel je torej navidezno podobna zamisli dr. Hodže v toliko, da se mora organizirati Podonavje pogajati z Nemčijo glede bodočih jamstev za neokrnjenost podonavskih držav. Le da je češko-slovaški ministrski predsednik hotel vodilno vlogo ohraniti zase, od-

Posledice nemške trme

Vojaški pakt Pariz-London

Nemčija v Evropi osamljena

Angleška armada jamči za meje Avstrije in Češkoslovaške

London, 23. marca. TG. Angleško zunanje ministrstvo je objavilo Belo knjigo o dosedanjih pogajanjih v zvezi z nemško kršitvijo lokarnske pogodbe. Bela knjiga objavlja tudi besedilo jamstev, ki sta jih Anglija in Italija prevzele v primeru, da bi Nemčija ne sprejela pogojev, ki so ji bili stavljeni pretekli teden in pod katerimi je Francija pripravljena pogajati se za novo pogodbo z Nemčijo. Angleško-italijansko jamstvo ima sledeče besedilo, ki je sestavljeno v obliki pisma, ki ga Anglija, odnosno Italija pošlje francoski in belgijski vladi.

»Odkar so se zastopniki Belgije, Velike Britanije, Italije in Francije zedinili glede skupnih smerne postopka in so dobili tudi pristaneke svojih vlad, mi je čast sporočiti vam, da je angleška (odnosno italijanska) vlada pripravljena k naslednjim korakom, če bi sprava ponudba, stavljenja Nemčiji ne imela nobenega uspeha:

1. Angleška (odnosno italijanska) vlada bo nemudoma stopila v stik s francosko in belgijsko vlado glede korakov, ki jih je treba podvzeti vsled nove nastalega položaja.

Angleška (odnosno italijanska) vlada bo nemudoma prišla na pomoč francoski in belgijski vladi in sicer z vsemi sredstvi, ki bodo sporazumno sklenjena.

Angleška (odnosno italijanska) vlada bo storila vse v svojih močeh, da Francijo in Belgijo varuje proti posledicam neizvane napada.

2. Poleg tega pa se bo angleška (odnosno italijanska) vlada trudila, da bo posredovala pri Zvezi garodov, da se sklenejo vse potrebne odredbe, ki jih zahteva obramba miru in spoštovanje mednarodnega prava.

Z drugimi besedami povedano, je Anglija Franciji in Belgiji ponudila vojaško zvezo. To kar je Francija že 17 let od Anglije zahtevala, prosila, izvajala, to je sedaj dosegla. Angleži so se pogodbeno zavezali, da stavijo Franciji vso svojo vojaško silo na razpolago za primer nemškega napada na francosko ali belgijsko mejo. Nemška trmasta politika je torej dosegla, česar vsa spretnost francoske diplomacije ni mogla. Nemška trma je Angleže potisnila v vojaško zvezo s Francozi. Fronta na zapadu je torej trdna. Poleg nje stoji francosko-ruska zveza. V Podonavju sta dva trdna bloka, blok Male zveze in italijanski blok. Nemčija je torej sama...! Zadnja Hitlerjeva poteza je bila torej slaba, zelo slaba. Mesto lokarnske pogodbe, ki je prej enako štela tako Francijo, kakor Nemčijo, ki je angleško in italijansko jamstvo v enaki meri stavila na razpolago tako Nemčiji, kakor Franciji, nastopa sedaj možnost, da se sklene nova lokarnska pogodba — brez Nemčije, torej proti njej in sicer v obliki neizprosne vojaške zveze, ki se bo sprožila takoj, če bi Nemčija le količkar ogrožala zapadne ali tudi vzhodne meje.

Angleško jamstvo za Avstrijo in Češkoslovosko

Zdi se tudi, da bo v naslednjih dneh prišlo v javnost tudi dejstvo, ki ga sedaj še skrbno hranijo v diplomatskih mizah. Če Nemčija odklonilno odgovori na ponudbo veselih, ne bo stopila v veljavno samo angleško-francosko-belgijsko vojaško zvezo, ampak se bo podpisala tudi posebna varnostna pogodba, v kateri bodo Francija, Anglija in Italija skupno z vsemi vojaškimi silami prevzele jamstvo za varnost avstrijskih in češko-slovaških meja proti Nemčiji. Potem bo Nemčija obžalala, da je zares sama, ker je hotela sama biti vsled svoje trme in preobestnosti. Tudi v tej zvezi je zanimivo, da se je Anglija odločila, menda prvič v zgodovini, da prevzame vojaško jamstvo za srednjeevropske države in da bo Nemčija našla proti sebi Anglijo, če bo hotela po svoje urejevati podonavsko kolinjo.

Na Ribbentropa čakajo

London, 23. marca. b. Povsem netočna je snočnja vest, po kateri se je nemški odposlanec na londonski konferenci lokarnskih držav von Ribbentrop že vrnil v London. Ribbentropa še tudi danes ni bilo v London, pač pa je imel danes daljšo konferenco z nemškim državnim kanclerjem Hitlerjem. Ni znano, kje se von Ribbentrop trenutno nahaja. Angleški zunanji minister sir Anthony Eden je poslal večerjajavo nemškemu zunanjemu ministru von Neurathu in ga prosil, naj Nemčija pospeši z odgovorom.

nosno za Malo zvezo, medtem ko je Mussolini s poudarkom povedal, da si to vlogo rezervira za sebe. S tem seveda nismo daleč napredovali, in v Podonavju je od vsega optimizma, ki je nekaj časa vladal, ostalo le še nekaj več dima, kot ga je bilo prej. Kajti najnovejši načrt za »rešitev« Podonavja ima zopet to slabost, da morda delno odgovarja političnim in gospodarskim potrebam Češkoslovaške, a nikakor ne odgovarja ne političnim in ne gospodarskim potrebam drugih dveh držav Male zveze. Političnim ne, ker stojimo na stališču, da Podonavje ne potrebuje nobenega varuha iz vrst kakšne vesile, gospodarskim ne, ker izključuje Nemčijo, ki pa je za nekatere podonavske države tako važna, da ne bodo ničesar podvezle, kar bi le količkar moglo motiti sedaj obstoječe gospodarske odnose med njimi in Nemčijo.

Sedaj pričakujemo zopet novega načrta za »rešitev« Podonavja.

Anglija pritiska v Berlinu

Berlin, 23. marca. c. Danes je ponovno posredoval angleški veleposlanik sir Eric Phipps pri nemškem zunanjem ministru baronu von Neurathu, da naj nemška vlada sprejme lokarnski dogovor. Zunanji minister je bil namreč poslaniku zelo rezerviran. Takoj nato se je sestala konferenca med Hitlerjem, von Neurathom in von Ribbentropom. Razgovor med njimi je trajal ves popoldan in se bo zvečer konferenca nadaljevala.

Nemška vlada se bo verjetno kmalu odločiti, ker svet ZN v Londonu čaka na nemški odgovor. Paul Buncour je že danes zahteval, da naj se seje sveta ne vršijo vse dotlej, dokler nemška vlada ne pošlje odgovora.

Seja Sveta ZN

London, 23. marca. c. Svet ZN se je sestel popoldne na sejo in je bilo sporočeno, da je svet ZN prejel besedilo novega lokarnskega dogovora.

General Weygand vzrožil „Francija danes plačuje svoje zablode“

Pariz, 23. marca. b. Pred častniki konjeniške šole v Saumuru je imel večerjaj bivši generalisimus francoske armade general Weygand zelo oster govor, v katerem je kritiziral francosko povojno politiko. Med drugim je dejal: Francoska zmaga je danes popolnoma raztrgana in Francija plačuje svoje zablode z velikimi žrtvami, plačuje jih od

Na zahtevo francoskega delegata Paula Buncoura je bila seja odložena na jutri popoldne, dokler pač Nemčija ne odgovori.

Delna mobilizacija v Belgiji

Bruxelles, 23. marca. c. Belgijska vlada je danes izdala ukaz o delni mobilizaciji. Vpoklicana je deveta divizija rezervistov, ki pa bo opravila samo manevre in se nato vrnila domov.

Hitlerjev pogoj - posojilo

Pariz, 23. marca. b. »Echo de Paris« poroča, da namerava Nemčija kot pogoj za nadaljna pogajanja zahtevati, da se ji dovoli mednarodno posojilo, s pomočjo katerega bo odkupila od Poljske koridor in pomorsko področje. Razen tega želi Nemčija, da se ji vrnejo nekatere afriške kolonije, vendar pa se je proti temu odločno uprla južnoafriška unija.

onega dne, ko je bilo sklenjeno premirje. Vse svoje žrtve smo dali za sence. Vsi naši napori so izginili v oblakih. Francija se je odločila za politiko medsebojne pomoči in danes vsi vidite, kam ta politika vodi. Njene posledice se danes že čutijo. Teh izkušenj Francija ne sme pozabiti in služijo naj ji kot resen pouk za vso bodočnost.

Zdravice v Rimu

Rim, 23. marca. AA. Ob priliki večerjajne večerje na čast avstrijskih in madžarskih ministrov je imel Mussolini sledečo zdravico:

Mussolini

Z globokim zadovoljstvom pozdravljam v imenu italijanske vlade vaše bivanje v Rimu, kakor tudi bivanje njihovih ekselenc zunanjih ministrov. To bivanje pada v drugo obletnico podpisa rimskih protokolov. Dve leti sta prešli v sedanjih evropski atmosferi in ta rok zadostuje, da se lahko ugotovi, kolikšna je važnost enega političnega dela. V teku razgovorov smo lahko ugotovili ugodne rezultate, ki smo jih dosegli na podlagi tega protokola. Danes lahko potrdimo ne samo njihovo vsebino, ampak tudi njihov cilj. Določili smo si nadalje temelje svojega dela, ki hočejo najozje zveze med državami, ki jih zastopamo. Imamo stalno voljo, da ustvarimo organizacijo naših potreb in interesov, ki so sicer že zaželeni v rimskem protokolu iz leta 1934, ki pa so sedaj nakazali nove možnosti plodnega razvoja, potem našega sodelovanja za obnovo Evrope, v kateri bodo ti protokoli zmeraj osnovni element. Ta skupna volja, kakor tudi civilizacija treh narodov nas bo še naprej vodila in se naslanjala na naše napore. Ta volja in to prijateljstvo sta premagala zmagovalno vse težave preteklih dveh let, ki sta bili polni dogodkov. Ti rimski dnevi so njihovo svečano potrdilo. Vas obisk je bil sprejet od italijanskega naroda v velikem času njegove zgodovine in v manifestacijami, katerim ne ostane nič prikriti. Oporo, ki sta jo nudili Italiji v težkih časih, ne bo pozabljena, niti od italijanske vlade, pa tudi ne od italijanskega naroda in bo imela še velike posledice. Zemljepisni gospodarski razlogi so se ojačili z iskreno prisrčnostjo v vzajemnih pogledih in odnosih.

Gömbös

Predsedniku italijanske vlade je odgovoril predsednik madžarske vlade g. Gömbös z naslednjo zdravico:

Mi, ki smo podpisali rimske protokole, nismo gledali samo na naše koristi, ampak smo hoteli služiti tudi plemeniti stvari evropskega miru. Mi smo želeli, da bi bilo zmeraj večje število onih evropskih držav, ki bodo hotele urediti svoje potrebe v duhu ravnotežja na podlagi pravice in v ozaščju dejanskega priznavanja medsebojnih interesov. Mi smo prepričani, da služimo resničnim ciljem nove zgodovinske dobe. Ko sedaj potrjujemo svečano in končnoveljavno naše nazore, jih posvečujemo v ozaščju, ki nam nalaga v še večji meri, kakor pa je to storila katerakoli druga doba,

Mussolini grozi

Rim, 23. marca. AA. Agencija Stefani poroča: Predsednik vlade Mussolini je imel na glavni skupščini strokovnih korporacij govor, v katerem je med drugim dejal: Na eni strani se nahajamo v vojni, na drugi strani pa nas oblega 52 držav. Dejansko je to zahtevala samo ena država, Avstrija. Madžarska in Albanija so odklonile sankcije ne samo iz prijateljstva do Italije, temveč tudi zato, ker niso mogle primerjati Italije z njeno evropsko prosvetljenostjo z barbarsko Abesinijo. Nahajamo se v petem letu gospodarske oblege, ki jo bo zgodovina žigosala kot nezasičeno krivico. Ti nečastni ukrepi Italije niso zlomili in lahko izjavi, da zaradi oblege nikoli ne bo klonila. Motijo se tisti, ki mislijo, da bo po končani oblegi nastal položaj pred 17. novembrom lanskega leta, ko so bile sankcije eklenjene. 18. november lanskega leta pomeni začetek nove dobe v italijanski zgodovini, dobe, v kateri bo skušala Italija v čim krajšem času uresničiti čim večjo gospodarsko samostojnost države.

Ministrski predsednik je nato izjavil, da je treba pri pospeševanju gospodarske neodvisnosti italijanske države vračunati predvsem interese državne obrambe. Pristavil je, da je kar moči velika gospodarska neodvisnost ena izmed bistvenih pogojev državne obrambe.

Na koncu je Mussolini izjavil: »Krepka vera italijanskega naroda bo našla svojo najmočnejšo oporo v spoznanju življenjske sile, tega naroda, kakor jo je pokazal v 30 stoletjih svoje zgodovine in trikrat od začetka tega stoletja z obsežnimi krvavimi žrtvami. Ta vera odpira italijanskemu ljudstvu na slečaj vrata bodočnosti.«

Nova pogodba podpisana

Rim, 23. marca. c. Ob 18 zvečer je bil podpisan dodatek k rimskemu protokolu. Podpisali so ga Mussolini, Schuschnigg in Gömbös.

Schuschnigg odpotuje jutri na Dunaj. Gömbös pa se vrne domov v sredo, ker bo jutri še sprejet v Vatikanu.

Bela Kun pride v Španijo Kot odposlanec kominterne

Varšava, 23. marca. Kakor se izve, je Kominterni določila znanega madžarskega žida Bela Kuna za svojega posebnega odposlanca za Španijo, ki naj organizira levičarske frakcije v skupno komunistično fronto in izvede revolucijo. Ako bi revolucija uspela, naj bi Bela Kun v imenu Kominterne spočetka prevzel vodstvo španskih sovjetov.

Madrid, 23. marca. Radi pogostejših nemirov na madridski univerzi je prosvetni minister preklinal veljavnost vseh vpisov v poletni semester. Na

novi se morejo vpisati le akademiki, ki se morajo izkazati e policijskim potrdilom, da se niso udeleževali dijaških demonstracij.

Madrid, 23. marca. b. Snoči je bil izvršen atentat na bivšega prosvetnega ministra Alfreda Martineza. V obupnem stanju so ga prepeljali v bolnišnico, vendar pa je malo upanja, da ostane pri življenju.

Dunajska vremenska napoved. Naraščajoča oblačnost, toplo, ponekod lahne padavine.

Proračun pred senatom

Belgrad, 23. marca. m. Dopoldne se je v senatu pričela proračunska debata v načelu. Po prečitanih zapisniku večeršnje seje je senat takoj prešel na dnevni red — na pretrp predloga državnega proračuna in finančnega zakona. Poročilo večine finančnega odbora je podal senator Ivan Aleksić. Za njim je nastopil senator Halidbeg Hrasnica, ki je podal ločeno mišljenje. Predsednik senata dr. Tomašić je nato podal besedo finančnemu ministru dr. Dušanu Leticu, ki je predložil k proračunskemu predlogu državnih dohodkov in izdatkov ter finančnemu zakonu za leto 1936—37 naslednji ekspoze:

Ekspoze fin. ministra

Vprašanje uradniških plač

Dovolite mi, gospodje, da v računskem delu proračuna tudi to pot opozorim na sklep kraljevske vlade, da državni proračun za leto 1936-37 spravi v ravnotežje, čeprav so naše državne finance v skrajno slabem stanju. Če pri izvedbi sedanjega proračuna je morala kraljevska vlada dojeti redukcije proračunskih kreditov, da bi razbremenila pritisk na državno blagajno. Znano je, s kolikšnim samozatajevanjem prenašajo državni uslužbenci in aktivni upokojenci jesensko redukcijo njihovih doklad. Ta ukrep je bil potreben zaradi okrepitve plačilne zmožnosti državne blagajne. Na tej strani, na strani uslužbenških prejemkov, smo sprejeli ta ukrep kot skrajnega. Prejemki državnih uslužbencev so potisnjeni na minimum, v katerega ni več dovoljen noben poseg, na minimum, ki ga bo treba popraviti s povišanjem, ko bodo to dovoljevale gospodarske in proračunske razmere v naši državi. Prav tako bo treba ublažiti sedanjí obseg določb, ki jemljejo doklade in ovirajo zaposlitev upokojencev, tudi takih, ki morajo delati, da bi lahko krili svoje življenjske potrebe, česar iz svojih pokojninskih prejemkov ne morejo storiti.

Politika državnih dohodkov, kakor tudi politika državnih izdatkov, ki tvori podlago vlade dr. Milana Stojadinovića, se temeljito razločuje od politike, ki je vladala pred tem. Ta politika se glasi: Vložimo čim več v proračunske materialne izdatke, da okrepimo usahlo potrošniško silo ogromne večine našega ljudstva, ki živi od izdelovanja materialnih dobrin. V tem oziru smo posvetili posebno pozornost proizvodnji, ki tvori podlago za državne davkatve, in sicer vse dotlej, dokler se bo nahajala v hudih razmerah, v katere jo je spravila dolgotrajna gospodarska stiska in deloma tudi naša lastna krivda. Obenem skušamo z vsemi sredstvi okrepiti delavnost ljudstva s tem, da zaposlujemo kar moč veliko število delovnih sil. Z vsem tem usvajamo sredstva in objekte, ki bodo nekako izravnavali naše nove nacionalne potrebe. Vse to bo le hitreje in učinkovito odstranilo gospodarsko krizo in njene posledice.

Davčne tarife na področju neposrednih davkov ostanejo v bistvu. Obzirno ravnanje pri davčni odmeri in razne olajševalne ukrepe so davčni obvezanci pozdravili. Proračunski primanjkljaji, o katerih sem pravkar govoril in ki smo jih morali najprej odstraniti, pa nam niso dopuščali, da bi pristopili k obsežnejši reviziji davčnih temeljnih stopenj, da bi jih še bolj znižali. Zaradi življenjskih potreb to, kar smo storili, še ni veliko. Kjerkoli bi se polastili proračunskih in fiskalnih virov dohodkov s takimi nameni, bi se v državnem proračunu takoj pojavile praznine, tako da bi se morali vrniti tjakaj, odkoder se želimo umakniti.

Podpore banovinam in drugim samoupravnim telesom

V svojem tiskanem ekspozeju sem navedel razloge, zakaj nisem v računskem delu proračuna predvidel dotacije samoupravnim telesom. Rekel sem, da bom predlog o tej stvari podal pozneje in da ti predlogi ne bodo kršili načela tega proračunskega predloga in načela proračunskega ravnotežja. Dobro vem, da so te banovinske subvencije in dotacije prejšnjih let bile v finančnem zakonu, a samo kot obveznost državne blagajne, da jih plača, pa brez sleherne brige in skrbi, da se zanje dobi in zagotovi popolno kritje. Sklicevanje na obratno glavničko kot vir, odkoder bi se naj ta potreba pokrila, na obratno glavničko, ki zadnja leta sploh ni obstajala, je bilo res lahka reč, da se otrese skrb za kritje neobhodnih državnih izdatkov. To odprto vprašanje, ki ga danes rešujemo v njegovi osnovi, rešujemo tako, da se ne bo več vrnilo kot vprašanje, ki je vezano z državnim proračunom in državno blagajno. Rešujemo ga tako, da bodo banovine imele za vse te proračunske izdatke svoj solidni neposredni vir dohodkov, ki jih ne bo delal odvisnih od državne blagajne in ki jim bo najbrž v popolnem obsegu zagotovil v vsem proračunskem letu normalen pritok predvidenih dohodkov s te strani. Razumljivo je, da ta obsežna proračunska reformna poteza ni izvedljiva brez žrtve. Naslanja se na fiskalne operacije, izvedene v obsegu davčne stopnje na poslovni promet. Žrtve, ki jih bo treba zaradi prej navedenih potreb trpeti, so namenjene delno tudi temu samoupravnemu namenu, kar bo nesporno dalo dober uspeh.

Predalce bi me zavedlo, če bi vam navajal vse razloge, zaradi katerih je finančno stanje naših banovin ogroženo zato, ker niso ustrezale svojim finančnim nalogom. Nastalo je propiranje, ustvarila se je pehota, da banovine, takšne kakor so, niso sposobne za življenje. Ko imamo takšen položaj naših banovin pred očmi, smo se s novimi ukrepi, ki jih predlaga finančni zakon, lotili se

našje proračunskega stanja banovin v dveh smereh:

Najprej glede državne subvencije in dotacije. Ta je bila doslej, kakor sem rekel, izplačevana izven proračunskega kritja po finančnem zakonu. Zato ni bilo rednega izplačevanja in vse to je bilo vzrok, da je več banovin odgovarjalo nasproti dohodkom, predvidenim v subvenciji, in tako porušilo ravnotežje ne samo državnega proračuna, temveč tudi proračuna subvencioniranih, dotiranih banovin. V čl. 12 zakonskega predloga finančnega zakona je predvidena ustanovitev banovinskega fonda, ki se ustanovi s 18% kvoto plačanih davkov od skupnega prometnega davka. Ta dohodek banovinskega fonda prometnega davka, kakor se bo imenoval, bo delil finančni minister vsaka dva meseca, po določenem odstotku tega člena. Učinek kvote skupnega davka, ki se bo z njim dotiral ta fond, se glede na dosedanje izterjavanje davka na poslovni promet v njegovih variacijah skupnega davka ceni na okoli 100 milijonov Din. Sistem takšnih fondov ni novost. Ze zdavnaj so uvedeni v vseh posebnih oblikah v mnogih državah in so pokazali odlične rezultate. Poleg direktne koristi za proračun banovin bo ta vrsta subvencioniranih samoupravnih teles na osnovi dohodkov ene davčne oblike davčne tehnike najracionalnejši način črpanja dohodkov javnopravnih teles. Kadar se na osnovu takšne skupne javne davtve izvaja zmerno odmerjena odmera, je to zelo v skladu z obojestranskimi interesi, z interesi gospodarstva in z interesi javnopravnih teles.

Od takega sistema je treba kreniti počasi naprej, varujoč bistvene interese državne blagajne, vendar upoštevajoč tudi zelo važne interese javne uprave, poverjene pristojnosti naših banovin. Postopna izdelava tega preizkušene sistema bo sedva pokazala ustrezajoče reforme in rešuje v sedanjih takih zakonodaji in bomo našli najboljšo ureditev v danes načetem problemu samoupravnih financ.

Letos, že v 12. finančnem zakonu, je kot prva poteza pri ustvarjanju posebnega fonda banovinskih dohodkov ustanovljen pri Državni hipotekarni banki fond banovinske trošarine. To je prvi korak v smer racionalnega skupnega vira dohodkov vseh banovin. Ta fond se alimentira od banovinske trošarine na riž, kavo, čaj, kakao in kalcijev karbid. V svrhu ublažitve gospodarske depresije so se pri odobritvi banovinskih proračunov za leto 1935 izvršile, kakor je znano, obsežne reforme v obsegu banovinskih taks in trošarin. Posamezne banovine so jih zadnje leto vodile brez zadostne strokovne kontrole. Mnogo takih taks in trošarin je gospodarstvo težko obutilo in je obično obremenilo prebivalstvo. Poleg tega je pri tem obstoječa neenakost pri obremenitvi z javnimi davkovi med posameznimi kraji postajala vse resnejša. Da se banovinam da ekvivalent za ukinjene neracionalne in neumestne banovinske davkatve, so je dne 1. aprila 1935 uvedel ta sistem skupnih banovinskih trošarin. V prvem letu izvajanja tega sistema smo dosegli zelo ugodne uspehe. Banovinske finance so dobile zanesljiv vir dohodkov, med konsumenti pa tega ukrepa niso resno občutili kot posebno obremenitev. Ta uspeh je dal pobude kraljevski vladi, da je v čl. 31 predloga za finančni zakon predlagala razširjenje teh skupnih trošarin, ki dajejo banovinam proračunske dohodke brez posebnih stroškov. Kakor letos, smo tudi topot za vse banovine vzeli v pretres neke vrste trošarine, ki so jih nameravale same nekatere banovine vpeljati.

Z doslednim izvajanjem skupne trošarinske stopnje so se s tem preprečila tihotapstva raznega blaga med posameznimi banovinami. Med predmete banovinske trošarine spadajo zdaj tudi britvice. Glede na njihovo nizko ceno se poraba tega predmeta zaradi trošarine ne bo znatno zmanjšala. Po drugi strani smo ustregli tudi zahtevi po obdavčenju tega predmeta zahtevi, ki je prišla iz vrst brisavskega stanu, ki ga je gospodarska kriza težko prizadela.

Po proračunu bi nove skupne banovinske trošarine vrgle banovinam okoli 25 milijonov dinarjev s tistimi skupaj, ki so bile uvedene lanske leto in so faktično vrgle 45 milijonov dinarjev, bi skupne banovinske trošarine morale prinesiti banovinam okoli 75 milijonov dinarjev. Po uredbi o banovinskih trošarinah z dne 29. marca 1935 bi znašala udeležba pri teh dohodkih po številu prebivalstva tako-le:

dravska banovina 8,21 odstotkov, savska 19,41, vrbaska 7,41, primorska 6,47, drinska 11,1, zetska 6,64, dunavska 17,13, moravska 10,31, vardarska 11,31, uprava področja mesta Belgrada 2,07 odstotkov.

Ta uredba o ustanovitvi skupnega fonda banovinske trošarine in uredba v finančnem zakonu za leto 1936-1937 o ustanovitvi banovinskega fonda iz prometnega davka tvorita dve odločilni in veliki potezi za ureditev problema samoupravnih financ. Samo s tem ukrepom je banovinam zagotovljen dohodek 170 milijonov dinarjev brez posebne obremenitve državne blagajne in brez sodelovanja banovin pri izdatkih za izterjavo.

To bi bil, gospodje senatorji, kratek pregled važnih legislativnih reform v obsegu fiskalne zakonodaje v zvezi s predlogom finančnega zakona. Naglih skokov ne želimo delati, toda zato bomo vendarle nepopravljivi in odločni pri ločitvi državnih in samoupravnih financ in pri povzdigu našega narodnega gospodarstva. Ta cilj je postavila v svoj program vlada dr. Milana Stojadinovića. Ona ga je tudi doslej v svojih upravnih dejanjih spoštovala in v javnih izjavah s svojimi besedami podpirala. Tudi v bodoče mu bo služila z vso vtrajnostjo.

Debata

Za finančnim ministrom je govoril senator dr. Orga Angjelinović, znani pohorec, ki se je v svojem dolgem govoru bavil s šestojanuarskim aktom in šestojanuarsko politiko. Za avtoritativni režim pravi, da bi ga bilo mogoče likvidirati postopoma ter da bi bilo treba poskusiti s postopnim uvajanjem demokratičnega sistema vladanja. Pri tem pa, ko bi se likvidirala forma, se pa ne bi smela likvidirati vsebina. Senator Angjelinović je napadel tudi kr. vlado radi njene politike. Prišlo je tudi do spopada med njim in med senatorjem dr. Superinom, ki je vrgel senatorju Angjelinoviću, ko je ta govoril o kaosu, ki da vlada v državi, v obraz: »Kaos vlada v vaših glavah!« Dr. Angjelinović je senatorju Superinu odvrnil, da je za dve beležniški mesli dobil 2 milijona din. Kritiziral je zatem sedanjost kr. vlado, češ, da se je iz delovne vlade pretvorila v strankarsko vlado. Nato pa se je bavil s hrvalskim vprašanjem ter je obsodil zadnje govore prvakov bivše samostojne demokratiške stranke Vilderja in Križmana. Dr. Angjelinović je napadel tudi pisanje »Slovenca«, »Obzorja« in »Jutarnjeg lista«. Končno je izjavil, da bo glasoval za poročilo večine finančnega odbora.

Besedo je dobil senator Milan Simonović, ki je v svojih daljših izjavah poudaril, da so senatorji imeli priliko naglasiti, da je senat pri nas relativno nova ustanova ter zaradi tega od senatorjev samih zavisi, če se bo senat v našem državnem in političnem življenju pokazal za novo potrebno institucijo ali pa bo obratno postal nepotrebna ustanova. Govornik poudarja, da je tudi prejšnja leta senat dobival v pretres proračune. Vsi ti proračuni kakor tudi finančni zakon, ki so bili številčno večji po finančnem zakonu pa tudi znatno masivnejši ter so vsebovali več odredb, so mogli biti pravočasno proučeni. Letos pa se iz poročila finančnega odbora vidi, da se je odbor postavil na drugo stališče ter je iz čisto drugih razlogov izvrševal gotove spremembe v predlogu finančnega zakona. Zaradi tega, da je senat relativno nova ustanova, je to vprašanje zelo važno tako z ustavnega kakor tudi s političnega stališča, ker se postavlja vprašanje, ali naj senatorji slede po poti svojih tovarišev v večini finančnega odbora ali pa naj ostanjejo zvesti praksi, ki jo je došel senat zavzemal. Znano je, da so skoraj vse moderne države sprejele glede zakonodaje dveh domov, to je gornjega doma ali senata in spodnjega doma ali skupščine, ali pa je bil sistem mešan. Naš ustavotvorec je sprejel drugi sistem ter dal kralju pravico, da imenuje polovico senatorjev, drugo polovico pa naj voli narod s posrednim glasovanjem. Ustanovitev senata se opravičuje s tem, da senat lahko služi kot je prenamagil zakonodajnim reformam, ki bi izhajale od spodnjega doma. Senat, to velja posebno v monarhijah, mora biti oni jezik, ki zadržuje eventualne neustavne ali preveč strankarske ali predčasne sklepe spodnjega doma. Ta dva doma pa glede svoje politične moči nista decela izenačena. Senator Simonović nato teoretično pojasnjuje pristojnost obeh domov ter glede tega citira knjigo Slobodana Jovanovića »O državi«, kjer govori tudi o pristojnosti narodne skupščine in senata. V tej knjigi Slobodan Jovanović priznava spodnjemu domu pravico prioritete glede sprememb proračuna ter je zaradi tega spodnji dom napram gornjemu glede te prioritete v gotovi nadmočnosti.

Govornik zatem govori o splošni politiki ter med drugim pravi, da je naš veliki neumrlj kralj s svoji manifestom od 6. januarja brez dvoma hotel doseči razčiščenje političnega položaja pri nas in prihraniti borbo, ki bi ogrozila tudi samo organizacijo naše države. Tako se je znova povrnilo ustano stanje 3. septembra, in ko se je uvedla ustanova senata, je pokojni kralj dovoljno naglašil, da je njegova želja, da bi bil senat iznad strankarskih interesov in iznad strankarskih borb.

Govornik citira nato člen 64 ustave ter izjavlja, da je jasno, da ta člen ustave kaže, da se ustavni predpis ne more izvajati na proračunskem predlogu, marveč da je tukaj govor samo v zakonih v obsegu pomenu besede, da gre tu za zakone, ki so po svoji vsebini zakoni v pravem smislu besede, a ne tako formalni, kakor je proračun.

Kakšne posledice bi bile, če skupščina vladi ne bi hotela potrditi proračuna. Ustava je to že predvidela. Skupščina se v tem slučaju razpušča, vladi pa je dana možnost, da po ustavi lahko buždetira. Država ne sme ostati v ex lex stanju, ker bi v tem slučaju finančni minister in glavna kontrola morala izdati nalog, da se 1. aprila ustavi izplačevanje pri vseh blagajnah. Državni stroj bi se decela zavrl. Da se zaradi spora med vlado in senatom to ne bi zgodilo, določa ustava, da v slučaju, če vlada uživa zaupanje krone, lahko razpusti skupščino. Takšnih določb za senat ni.

Senat je permanentno ustavno telo in se zato ne more razpustiti. Govornik nato izjavlja, da bi v tem slučaju bila kaznovana z razpustom skupščina, ki sploh ni kriva za spor med vlado in senatom. Z druge strani pa bi v tem slučaju senat vzel nase prerogativ krone glede razpusta skupščine. To, kar v pogledu ustavnih določb velja za slučaj, če bi senat v celoti zavrnil proračun, velja isto tudi za slučaj, ki je sedaj v senatu. Naj senat vnese kakršnekoli spremembe v številčni del proračuna ali pa v finančni zakon, postavljajo skupščino pred alternativo, ali da sprejme v celoti vse te spremembe, ki jih senat vsiljuje, ali pa mora priti do razpusta narodne skupščine. Eno kot drugo so nemogoče stvari. Jasno je, da ustavotvorec tega ni želel, niti mislil. Če bi se te stvari tako razumele, bi izgledalo, da senat ni samo iznad poslanske zbornice, temveč bi se postavil celo nad prerogative krone. Zato senator Simonović predlaga, naj senat sprejme proračun kakor tudi finančni zakon, kakršnega je sprejela skupščina in ga predloži za

Za senatorjem Simonovićem je govoril senator Ivan Pucelj. Dve uri je govoril v žargonu, ki

je znan slovenski javnosti s njegovih podeželskih shodov. Napadal je vlado, češ da preganja narodno uradništvo v Sloveniji, nato pa je napadal voditelja slovenskega naroda, v nacionalnem pogledu pa je poveljeval vedno le sebe in samo sebe.

Ob ¼ na 3 je podpredsednik senata dr. Ploj prekinil sejo ter napovedal nadaljevanje ob pol 5 popoldne.

Ko se je pričela popoldanska seja, je prvi govoril senator dr. Benjamin Superina. Govornik je v daljših izjavah govoril o zastavljanju Hrvatov, nato pa je polemiziral z izjavami senatorja Angjelinovića in Banjanina ter omenjal zadnjo proslavo Ante Starčevića v Zagrebu. Govornik obsoja, da so ob tej proslavi demonstranti razbili šipe na raznih poslopih v Zagrebu, poudarja pa, naj se intergralci samo spomnijo, kakšno politiko so vodili oni vsa ta leta. Ob času njihovih režimov se niso razbijale samo šipe, marveč tudi glave. Superina omenja napad na dr. Suflaja v Zagrebu in na odvotnika dr. Budaka, nadalje pa govori tudi o raznih masakracijah naroda po vsej Hrvatski. Izjavlja, da v načelu za proračun ne bo glasoval.

Za njim je govoril senator Ivanšević. V svojem govoru poudarja s potrebo pravičnega tretiranja vseh krajev v državi. Naproča kr. vlado, naj posveča večjo pozornost našemu Jadranu, zlasti pa našim jadranskim lukam, ki so v zelo slabem stanju. Dalje je prosil kr. vlado tudi, naj v svoji politiki ne popušča preveč.

Za Ivanševićem je govoril Milutin Dragović, ki je že v uvodnih besedah izjavil, da bo glasoval za poročilo večine finančnega odbora. V svojem govoru je napadel predvsem člane Narodnega kmečkega kluba v skupščini, ki so se priključili klubu JRZ in klubu vladne večine ter imajo v kr. vladi v osebni dr. Voje Gjorgjevića tudi svojega zastopnika. Dragović je izjavil, da so člani tega kluba ravno tako organizirali obstrukcijo v skupščini ter da so oodgovorni za dogodke, ki so se tam zgodili. Zaradi osebnega pojasnila se je javil k besedi minister brez portfelja ing. Voja Gjorgjević, ki je odločno zavrnil napade Dragovića ter izjavil, da so člani tega kluba ločili od ostale skupščinske opozicije, ki je uvedla geslo, da se mora za vsako ceno preprečiti delo kr. vlade. Minister Gjorgjević izjavlja nato, da člani tega kluba niso zapustili skupščine in da so v trenutku zločina, ki se je zgodil 6. marca, niso nahajali na oni strani, od kjer so padali strelji. Zaradi tega so se oni že radi tega, kakor tudi radi pogotov, ki so jih dobili v razgovoru s predsednikom kr. vlade dr. Stojadinovićem, da bo kr. vlada kot je prej posvečala polno pozornost kmečkemu stanu in malemu človeku, opredelili za predsednika kr. vlade že iz razloga, ker obojajo politične zločine.

Za Gjorgjevićem je govoril dr. Josip Nemeš, ki je kritiziral vladno politiko in izjavil, da bo glasoval za poročilo večine finančnega odbora.

Tudi naslednji govornik senata dr. Josip Štlović, ki je v svojem govoru predlagal kr. vladi ustanovitev posebnega ministrstva za pomočstvo, bo glasoval za večino finančnega odbora.

Naslednji govornik je bil Milan Marjanović.

Mariborski teden

Maribor, 23. marca.

Nocoj je bil v mestni posvetovalnici sestanek predstavnikov mariborskih kulturnih in drugih društev ter ustanov v zvezi z letošnjo praznovitvijo Mariborskega tedna. Sestanek je vodil predsednik zadruge »Mariborski teden« g. Lipold. Mariborski teden slova letos v peto leto svojega obstoja in namerava izvesti letos prireditve v širšem obsegu. Mariborski teden bo obsegal v glavnem tele prireditve: veliko hujsko prometno razstavo, ki bo prikazala naša kopališča in zdravilišča v Sloveniji, tekstilna razstava, splošna industrijska razstava, obrtna razstava, trgovska razstava, razstava poljedelskih pridelkov in živine ter sirarska, lovska razstava, posebna razstava filatelstov, združena s filatelistično borzo, razstava foto-amaterjev, mariborska arhitektura in mariborska slikarska, umetnost, velika gasilska prireditve, združena s proslavo 65 letnice mariborske gasilske čete z gasilsko razstavo vred in razstave obrambnih sredstev proti plinskim napadom ter razne športne prireditve.

Nova invalidska uredba

Belgrad, 23. marca. m. Na podlagi § 79 zakona o proračunskih dvanajstinah za mesec avgust 1935 do marca 1936 je socialni minister v soglasju s min. svetom in fin. odborom narodnega predstavnika predpisal uredbo o spremembi in dopolnitvi invalidskega zakona z dne 4. julija 1929 z njegovimi spremembami in dopolnitvami z dne 4. decembra 1929 in 18. septembra 1930. O določbah nove invalidske uredbe, s katerimi se bo znatno zboljšal položaj invalidov, je »Slovenec« že poročal.

Osebnosti

Belgrad, 23. marca. m. S kraljevim ukazom je postavljen za gozdnega višjega pristava 7. pol. skup. pri gozdni upravi v Vojnem Križu inž. Rajko Hvala, pristav iste skupine v oddelku za gozdarstvo pri ministertvu za gozdove in rudnike. — V smislu razpode državne sveta je s kraljevim ukazom imenovan za gozdnega svetnika 5. pol. skup. na okrajnem načelstvu v Novem mestu inž. Dominik Cerjak, gozdni svetnik 6. pol. skup. in okrajni gozdarski referent pri istem načelstvu. — Napredoval je s kraljevim ukazom pri dravski finančni direkciji za računskega kontrolorja 7. pol. skup. Matej Dagič, knjigovodja 8. pol. skup.

Potrji globoke žalosti javljamo, da so nocoj ob 20. uri, prevideni s sv. zakramenti za umirajoče, v 82. letu starosti, mirno v Gospodu zaspali naš dragi oče, brat, stari oče, stric

Luka Kotnik

posestnik

po domače Jug na Dobrihah

Pokopani jih bomo v eredo ob štirih popoldne na pokopališču Sv. Antona v Guštaju. Guštaja, Dobrihah, dne 23. marca 1936.

ZALUJOCI OSTALI

Naš srčno ljubljena in skrbna mama, stara mama, sestra in teta, gospa

Antonija Hertliška roj. Bonač

je, okrepčana s tolažili sv. vere, po daljšem trpljenju, danes bogurdano umrla.

Pogreb predrađe rajke bo v eredo, dne 23. marca 1936 ob treh popoldne iz hiše žalosti Sv. Petra nasip št. 39 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Vevče, dne 23. marca 1936.

Martina, Eliza por. Bonač, hčer; Ivana Grilec, sestra; Fran Bonač, dvorni svetnik v p. brat — ter ostalo sorodstvo.

Pomemben govor ministra dr. Kreka Delavec spada v narodno skupnost

Belgrad, 23. marca.

V prostorih Bajlonijeve pivovarne je bilo večeraj prvo državno delavsko zborovanje, na katero sta prišla poleg mnogih delavskih delegatov iz posameznih banovin in drugih krajev tudi ministri Dragiša Cvetković in dr. Miha Krek, ki sta oba na zborovanju govorila. Posebno pomemben govor je imel minist. dr. Krek, ki je izjavil:

Predragi tovariši! Moj oče je služil denar, s katerim me je poslal v šole, kot delavec v lesni industriji, v pristaniščih in rudnikih. S svojim velikim trudom in delom po tujih državah, po Nemčiji in severnih krajih je prihranil to, s čimer je mogel pozneje poslati svojega sina v šolo. Zato ne le smatram, nego je naravnost poziv, ki izvira iz mojega srca, da se najlepše in v najbolj popolni meri zahvalim mojim siromašnim roditeljem za vse, kar so mi storili s tem, da eventualno svoje talente in eventualno svoje umske in fizične sile posvetim tam, kjer se mi pokaže prilika, kakor tudi onim ljudem, iz katerih sem sam izšel in katerim sem zaradi tega dolžan največjo hvaležnost in spoštovanje, a to je delavski svet. Jaz sem delavskega očeta delavski sin. Delavski sem človek in vaš.

Naše delavstvo bodi nacionalno zavedno!

Bratje, če smo danes sklicali čisto delavsko zborovanje in manifestacijo v politični formaciji, torej imeti to svoj razlog in svoj pomen. In pomislimo malo, tako brez vsake mrznje in jeze in brez vsake strasti, zakaj pomislimo, da je potrebno, da tako manifestiramo i kot delavci i kot stan in da tako podpiramo potrebo naše organizacije v naši novi, ako hočete, v strankarsko politični stranki in zajednici. Ako presojamo prilike organizacij našega delavstva po dosedanjem zunanem vidiku, bi morali reči, da je skoraj vse naše delavstvo organizirano v marksističnih organizacijah raznih internacional. Rekel sem po zunanem vidiku imajo te organizacije oblast v delavskih zborovnicah, v ustanovah za zavarovanje dela in zaščiti delavcev. Delegati teh ustanov so bili večinoma zastopniki naše države in našega delavskega sveta na mednarodnih konferencah dela in na drugih mestih mednarodnega sodelovanja delavskih organizacij delavstva zavzele vse dominantne položaje. Vešče so ta položaj izrabili za ohranitev oblasti nad delavstvom in pazno so skrbeli, da se ne bi mogel razviti kak drug delavski pokret. Če bi človek presojal prilike našega delavstva po teh zunanjih znakih, bi mislil, da v Jugoslaviji pomeni dober delavec isto, kar dober marksist, marksistična borba da pomeni obenem delavsko borbo, našo delavsko politiko, da pomeni obenem marksistično politiko in da vsa naša delavska kultura pomeni hkrati marksistično kulturo. To vešče ohranjanje zunanje fasade našega delavskega gibanja pa se je lahko vzdrževalo samo zaradi tega, kar so je uradne in poluradne delavske ustanove čvale in podpirale. Krivi so tega

tudi drugi naši politiki in socialne prilike. Iskreno moramo priznati, da so druga politična gibanja in stranke premalo upoštevale delavsko vprašanje in se premalo trudile, da bi naš dobri nacionalno zavedni delavski svet v njih prišel do čvrste organizacije ter do popolnega izraza v javnem in socialnem življenju.

Na stanovski podlagi!

Naše današnje zborovanje hoče biti prietek našega novega delavskega gibanja, ki neče imeti nikakih zvez s kakšno internacionalo. To gibanje hoče organizirati delavstvo, naš delavski narod po programu naših socialnih idej in principov. Mi hočemo obdržati jugoslovanski delavski stan v delavskih stanovskih organizacijah, ki se nečejo boriti za stanovske pravice delavstva kot razred proti drugim ustanovam istega naroda, nego kot dela našega naroda in to oni del, ki hoče s svojimi zdravimi silami koristiti narodni celoti, vedo, da je samo v takem delu vseh ustanov v tej državi mogoč dober napredek i narodne celote in v tej celoti tudi izboljšanje položaja delavstva samega. Mi hočemo zrušiti ono večsto fasado, ki je bila stvorena po malomarnosti bivših strank na eni strani, na drugi strani pa z njihovo podporo, in hočemo popolnoma jasno pokazati, da je naše delavstvo naš najsolidnejši nacionalni element, da so naši delavci najpoštenejši jugoslovanski državljani in največji nacionalisti in patrioti! Naj se vidi, da je naše delavstvo oni del našega naroda, ki s svojim težkim delom, s svojimi žulji in z znojem svojih lic, ob najtežjih prilikah, vsak dan kaže največjo požrtvovalnost za ohranitev nacionalnega miru in reda v državi. Naj se čuje, bratje, glasno, da naš delavec stvarno nikoli ni zahteval pomoči in podpore izven mej te države! In da se je vedno z zaupanjem opiral samo na sile svojega naroda ter da je v teh silah videl vselej jamstvo za svojo bodočnost. Vsem socialnim borbam in stanovskim težnjam delavskega pokreta želimo mi dati čvrsto nacionalno konstruktivni značaj, tako da nihče ne bo smel dvomiti o tem, da se naše delavstvo bori za nekaj drugega, in ne samo za svoje čisto opravljene stanovske zahteve ter za izboljšanje svojega položaja in položaja svojih družin, a brez vsakih drugih akritih misli.

V okvirju Jugoslovanske radikalne zajednice

Če se je danes sklicalo to zborovanje v okvirju Jugoslovanske radikalne zajednice in če hočemo v okvirju te stranke započeti novo delavsko gibanje v zajednici z drugimi stanovni našega naroda, in če hočemo pri tem pripisati poseben pomen razen kmetu tudi delavstvu, tedaj nečemo s tem nič več in nič manj kakor to, da manifestiramo za idejo, da hoče Jugoslovanska radikalna zajednica biti moderna stranka, ki ve, da v sedanjih prilikah brez dobro organiziranega delavskega stanu ni zdravega političnega javnega in socialnega življenja.

Delavstvo vzajemno z vsemi stanovi v veliki politični stranki

Stranka hoče manifestirati to, da neče voditi politike brez delavskega stanu, nego samo z njim in da računa na delavstvo te države kot na enega najvažnejših, najproduktivnejših in najbolj konstruktivnih elementov in gospodarski strukturi našega naroda. Stranka ni smela, ne more in neče iti preko težkih socialnih problemov, ki danes obremenjujejo ves naš delavski stan, temveč hoče z odločno roko z vse svoje sile energično in skupno z delavci pristopiti k urejanju teh problemov, k izboljšanju delavskih razmer in s tem k izboljšanju vseh prilik naše državne in socialne zajednice. Mi razumemo stanovsko razdeljenost socialne zajednice kot prirodno organizacijo zajednice. To je isti organ enega in istega naroda. Vsak stan je poedini organ tega istega narodnega telesa. Če le eden izmed teh delov telesa izgublja na življenjski sili, če je samo en organ, to je en stan bolan, je bolna vsa družba, bolno vse telo. Če je pa bolan tako važni del, tako velik organ, kakršen je veliki in pomembni delavski stan v so-

cialni zajednici, tedaj je jasno, da ta zajednica kot celota ne more živeti, ne napredovati. Zato je dolžnost celokupne zajednice, da z vsemi silami skuša ozdraviti svoj bolni del, pomagati onemu stanu, ki v sedanjih prilikah trpi pomanjkanje in krivico. To mišljenje in takšno razumevanje stvari pa je mogoče le tedaj oživotvoriti, če vsak posamezni stan stalno sodeluje pri delu za iste skupne najvišje ideale in cilje. To sodelovanje mora ustvariti popolno zaupanje med zastopniki posameznih vej političnega, gospodarskega, kulturnega in vsega socialnega in javnega življenja. V skupnih političnih organizacijah se morajo delavci boriti za svoje pravice s pravičnimi in zakonitimi sredstvi, kot ravnopravni in polnopravni del. Njihova velika misija je v tem, da delajo za svojo javnost, za celokupno človeško zajednico, da bi socialna pravica omogočila mirno in pravilno napredovanje države in naroda, kajti brez socialne pravice ni mogoč mir v državi! Delavske organizacije v naši stranki morajo postati glasniki socialne pravice. Priprati morajo vse gospodarske in vse delodajalce, da je močna in zdrava delavska sila, da je vestno in dobro delavstvo v njihovem neposrednem interesu, v mnogo večjem in nujnejšem kakor pa so trenutni dobički, ki bi mogoče prišli iz morebitnega znižanja delavskih mezd ali s kršitvijo kakršnekoli delavske pravice.

Za človeško dostojanstvo in enakopravnost delavca

Okrepiti moramo socialni zmisel in socialno čuvstvanje. Zgraditi moramo vse tiste socialne ustanove, ki so nam potrebne. Industrija veže s svojim tehničnim načinom dela mnoge delavske sile nase. Industrija je ustvarila sedanjega delavca in delavske množice. S tem so pred njo nastali delavski problemi, problemi proletariata, ki razpolaga samo s svojo delovno silo. Ta proletarec pa je človek iste duše, istega srca, istega telesa, iste misli in istih želj, kakor vsi drugi. On je brat v človeški skupnosti. Vsak je dolžan videti v delavcu brata-človeka. Delavca mora vrhu tega tudi razumeti kot človeka, mora ga spoštovati in mora zanj v tem smislu skrbeti in z njim računati. Delavec ni le delovna sila, kakor trde to materialistična pojmovanja. Delavec je človek-brat. Vreden je popolnega spoštovanja in razpolaga z vsem človeškim dostojanstvom. Zato smo dolžni vsi, ki se poslužujemo njegove delovne sile, da upoštevamo, da sta delodajalec in delavčeva delovna sila v bistvu eno in isto. Oba sta člana človeškega rodu. Vsa kalkulacija produktivne rentabilitete, ki ne upošteva delovne sile v primerini in pravični obliki, je za človeško občestvo napačna in škodljiva. Komercijalizacija produktivnega sistema je napačna, če ne upošteva, da je izguba delovne prilike in s tem nemožnost kritja življenjskih potrebščin zaradi posameznih tehničnih naprav velika izguba za človeško skupnost.

Ne rušiti, ampak graditi!

Dragi bratje! Delodajalec, ki gradi svoj dobiček na račun svojega brata-človeka in delavca, sagraši zločin napram celokupni človeški skupnosti. Skrbeti moramo z vsemi silami, da rešimo v svoji državi pravočasno delavska vprašanja tako, kakor bo to ustrezalo narodni in državni celoti. Pri tem delu morajo sodelovati politične in javne organizacije in ustanove, vsi, od občine pa do ministrskega kabineta. Če smo si s svojo politično organizacijo postavili cilj, da bi kot nosilec javnega življenja v naši državi jamčila za socialni mir, tedaj je potrebno, da pridejo povod v naših organizacijah od izraza, da zmagajo in da najdejo pravično rešitev, tudi delavska vprašanja in delavske zahteve.

Po drugi strani pa je treba tudi v delavcu samem, v delavskih množicah dvigniti duha, okrepiti zavest, poglobiti veselje in navdušenost za ideale in za ljubezn do stanu, do države in do lastnega naroda. Propaganda, ki deluje samo s strastjo, z mržnjo in z defetizmom, organizacija, ki izkorišča delavca za svoje tajne in razrušilne cilje, ki izkorišča delavske množice za najstrašnejše podvige, taka propaganda je samo strup za delavca kot poedince in za ves njegov sloj.

Korpulentnim in miščastim, pri katerih se pokažejo znaki raznih težav vsled nezadostnega izločevanja sokov, izborna pomoča večtedensko pitje naravne

Franz-Josefove

grenke vode Taki ljudje se morejo tudi doma — seveda pod nadzorstvom zdravnika — zdraviti za shujšanje. Org. reg. S. br. 30474/35.

Ne s policijo, ampak s silo duha!

Delavska množica se ne zaveda, kolikšna škoda lahko nastane iz tega zanj in za ves naš narod. Delavska množica pa ni odgovorna za to škodo, ker je samo orodje tajnih, sistematiziranih in trajnih sovražnikov posameznih držav. Komunistem, boljševizem ali kakršnakoli oblika marksizma ne bo od-tranjena, ne z orožnikom, ne z redarjem, ne s sodiščem za zaščito države. Odstranilo ga bo samo zavedno jugoslovansko delavstvo!

Potrebno je, da človeško občestvo skrbí za socialna vprašanja v smislu plemenite kulture srca. Dobra in velika socialna reforma, ki je tu potrebna, je prav majhna žrtve naprav veliki koristi, ki jo bo prinesla.

Razredni boj in diktatura ne vedeta do cilja

Tudi delavstvo samo se mora zavedati, da se mora napotiti na skupno pot. Razredna borba, socialna revolucija, diktatura proletariata, vse to delavskemu stanu ne prinaša rešitve. Koliko pokoljenj bi moralo v tej borbi pasti in izginiti, ne da bi se moglo kdaj sploh reči, da bi mogla roditi sad! Razredna borba delavstva ne prinaša delavcu in delavskim množicam nobene koristi. Ta borba ne izboljšuje življenjskih razmer delavskega stanu. Jasni primeri po vsem svetu kažejo, da je temu tako. Potoki krvave socialne revolucije so neizmenirni. Resno delavstvo se mora vprašati, ali je vse to potrebno delavstvu. Odgovor je jaseen. Mnogi primeri v preteklosti in sedanjosti kažejo, kakšen bi bil raj, ki ga oznanja marksistična literatura in propaganda. Razmere v naši državi so takšne, da je vsaka misel na proletarsko diktaturo ali socialno revolucijo neresna.

Pozitivno delo

V našem delavcu je treba ceniti njegovo človeško dostojanstvo. Omogočiti mu je treba lepo in zdravo rodniško življenje. V tem oziru je važna gradnja delavskih stanovanj in ustanovitev ostalih socialnih ustanov. Same normalno življenje lahko da delavstvu zdravo, dobro in srečno rodino. Mo solnce in malo zemljeje v vrtu, pa imamo že vse, kar potrebuje najnujnejšega delavca za svoje zdravno rodniško življenje. Delavcu je treba poskrbeti tudi primerni delovni čas, primerne mezde. Pri določitvi mezd upoštevajmo tudi njegove rodniške razmere.

Dolžnost države in naroda je, da na vse to pazita. Vsako področje gospodarskega in socialnega življenja naj upošteva delavca in njegov položaj in naj izvajaj primerno socialno politiko.

Vi pa, dragi delavci, nimate druge poti in drugega vpliva na javno politično življenje, kakor samo svoj volilni glas. Zato pazite, komu ga daste

Samo v narodni skupnosti je rešitev delavca!

Proti geslu »Proletarci vseh držav, združite se!« postavljamo geslo »Jugoslovanski delavci, postavimo živ in zdrav, zaveden in močan člen v skupnosti vsega našega naroda, tako da nam bo vsem delavčeva socialna pravica svetla!« Prepričani smo, da lahko najdemo in iščemo osnovo za bodočnost svojega delavstva samo v naši državi, samo v našem gospodarstvu in v našem bratskem občestvu!

Govor ministra Kreka so prisotni pozdravili z viharim odobravanjem in dolgotrajnim ploskanjem, vzklikajoč: Živel minister dr. Krek! Živela vlada!

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef grenčice«.

Slovenska Krajina

Sv. Sebeščan. V »Slovencu« z dne 21. marca smo poročali, koliko časopisov prihaja v sebeščansko župnijo. Uredništvo »Novin« in »Marijnega lista« v Crensovcih nas prosi za ugotovitev, da leta 1935 ni prihajalo v sebeščansko župnijo 56 »Novin« in 80 »Marijinih listov«, pač pa 47 »Novin« in 75 »Marijinih listov«. Letos je prihajalo v župnijo do najnovejšega časa 37 »Novin«, sedaj pa 32 »Marijinih listov« pa prihaja stalno doslej 63, pričakuje se pa, da se bo to število še znatno zvišalo.

Daniel Omerzu:

Vojna v Galiciji Borba za Przemysl

V začetku svetovne vojne je imela avstro-ograska armada prav težko nalogo pred seboj. Braniti je morala ne le svoje meje, temveč tudi hrbet Nemčije in nositi vso težo ruskih napadov tako dolgo, dokler se ni vojna odločila v Franciji, kjer so Nemci v strašni bitki ob reki Marni mislili, da bodo naglo uničene francoske armade.

Na podlagi dogovora z Nemčijo bi morala Avstrija v Galiciji nastopiti s 40 divizijami pehote in 11 divizijami konjenice.

Ko so pa zunanje politične razmere Avstro-Ogrske, dne 25. julija 1914, povzročile delno mobilizacijo, naperjeno proti Srbiji in se je Avstrija nadejala, da bo ostala vojna na Balkanu lokalizirana, bi bila morala ena tretjina mobilizirane armade, 20 divizij pehote in 3 divizije konjenice, oditi na jug in tamkaj z najhitrejšim udarcem izvojevati nad srbsko vojsko popolno in odločilno zmago. — Ta pričakovanja avstrijskega vrhovnega poveljstva se pa, kakor znano, niso izpolnila.

Dogodki, ki so se razvijali z nastopom Rusije, so povzročili, da je Avstro-Ogrska, dne 1. avgusta 1914, odredila splošno mobilizacijo vse svoje armade, kar je ustrezalo novemu položaju in dogovoru, ki ga je imela Avstrija z nemškim generalnim štabom.

Tako so mnogoštevilne bojne čete, ki bi bile morale nastopiti na različnih frontah v Galiciji in Poljski odhajale proti Srbiji, na Savo in Donavo.

Ko je tudi Rusija napovedala Avstriji in Nemčiji vojno, je bila vojna na Balkanu proti Srbiji manj važna ter je bila glavna fronta proti Rusom v Galiciji in Poljski. — Le z zelo težkimi napori je avstrijsko glavno poveljstvo moglo v Galiciji zbrati svojo bojno armado proti Rusom ter jo

le postopoma spraviti na 33 pehotnih in 11 konjeničnih divizij. — Ruska armada proti Avstro-Ogrski je imela najmanj 60 pehotnih in 12 konjeničnih divizij, ki so pa seveda dalj silne oddaljenosti in dolgih transportnih potov potrebovale za dejanski nastop v Galiciji vsaj dobre štiri tedne po odrejeni splošni mobilizaciji.

Sprito te velike premoči ruskih armad je bila dolžnost avstro-ogrške vojske, da izvrši svojo nalogo z napadalno vojno — ker je bila Avstro-Ogrska s pogodbo zavezana, da brani tudi nemške vzhodne meje. Avstrijske armade, opirajoče se na trdnjave Przemysl, Krakov in Karpatski gorski val, bi bile sicer branile nadaljnje prodiranje Rusov v notranjost Avstro-Ogrske, — ne more bi pa zadržati prodiranja ruskih armad proti Berlinu. Nemčija takrat ni mogla proti Rusom postaviti več kot 8 pehotnih in 1 konjenično divizijo v Vzhodni Prusiji in dve domobranski pehotni diviziji v Sleziji.

Bojna koncentracija avstro-ogrskih armad v Galiciji je obsegala I. armado pod poveljstvom konj. generala v. Dankla na spodnjem delu reke San, IV. armada pod poveljstvom peh. generala v. Auffenberga o srednjem teku reke San, III. armada pod poveljstvom konj. generala v. Brudermanna ob gornjem delu reke Dnjester in pri Lwowu, ter II. armade pod generalom v. Boehm-Ermolijem ob Dnjestru vzhodno III. armade. — Ta druga armada je bila sploščeta razvoja bojnih operacij le z majhnim delom armadne celote na galski fronti, njen večji del je odšel na Savo proti Srbiji ter je bila šele konec avgusta in v začetku septembra postopoma odvedena v Galicijo.

Armado poveljstvo avstro-ogrške vojske z vrhovnim poveljujočim generalom nadvojv. Friderikom ter šefom generalnega štaba, generalom v. Hötendorffom, je imelo svoj glavni stan v trdnjavi Przemysl.

Dne 18. avgusta 1914 je avstro-ogrsko glavno armadno poveljstvo izdalo uvodna povelja za na-

stopanje in začetek vojnih operacij. V zadnji tretjini meseca avgusta so se avstro-ogrške armade, sestoeče iz vojakov vseh narodnosti monarhije, začele bojevati.

Četudi je takoj v začetku I. armada avstrijske vojske pod generalom Danklom, dne 25. avgusta pri Krasniku, in IV. armada v času od 26. do 31. avgusta, pri Komarovu, izvojevala proti Rusom precejšnje zmage, so bili avstrijski bojni uspehi brez haska, ke so medtem Rusi z velikanskimi silami v vzhodni Galiciji, v strahni od dne 25. do 31. avgusta trajajočih bitkah, zlasti na črti Rava Ruska—Lwow—Przemyslani, razbili na vzhodnih poljanah pred Lwowom močno III. armado generala Brudermanna, ki je imela važno nalogo, ščititi desno krilo avstro-ogrške vojske v Galiciji.

S to odločilno zmago Rusov so bile avstrijske armade ogrožene, da je III. armada generala Brudermanna, dne 2. sept., v veliki naglici izpraznila mesto Lwow, ter se s splošnim umikom, ki je sploščeta prešel v paničen beg vojnih čet umaknila za črto Grodek. — Tudi IV. armada, ki je medtem prišla na pomoč, ni mogla ničesar več izboljšati, tem manj, ker je podlegla tudi I. armada pri Lublinu istočasno v hudih bitkah napram ruskim silam, tako da je nastala na fronti med III. in I. armado usodna 70 km široka praznina. S hitro novo sestavo se je III. armada zapadno, južno in severno od mesta Grodek spustila v nov, več dni trajajoč, hud boj, ki bi naj zadržal rusko prodiranje. — Pomanjkanje velikega dela II. armade, ki je bila medtem na poti s srbske fronte, da podpre iznova nastopajočo III. armado pri Grudku, s tem da bi napadla južno krilo ruskih armad, je uničujoče vplivalo na težko se borečo tretjo armado, ki je imela v teh borbah strahovite izgube. — Zlasti naši slovenski, hrvaški in srbski polki so se tukaj junaško žrtvovali, pa še v boju s svojim slovenskim, ruskim bratom!

Ko so Rusi to spoznali, so začeli ogražati hrbet avstrijske vojske na jugu, tako da je bilo vse jako tvegano in nevarno. — General v. Hötendorff

je videl grozečo nevarnost, pa se je odločil, da reši avstrijske armade popolnega zloma. Zato se je umaknil proti zapadu za trdnjavo Przemysl in tako prekinil vsak stik z ruskimi prodirajočimi silami.

Dne 11. septembra, ob 9 zvečer, je izšlo povelje za splošen umik avstro-ogrskih armad.

Temna je bila noč, ko so švigala povelja za splošen umik po vsej avstrijski fronti in nastala je grobna tišina, bilo je, kakor da so se obe vojujoči se stranki dogovorili, da prekinejo nadaljno borbo. — Kolona za kolono so se začele vrstiti vojne čete, vse v največji tišini, in le tu in tam se je zabliščalo in je zagrmelo iz ruskih topov, ki so v počasnem ognju obstreljevali že — izravnjene avstrijske postojanke!

V nepopisnih marših, v nepretrganem dožnju in strašnem blatu, ki je teklo kot goreča lava, ki požira vse, kar je živega, so se avstrijske armade, vse izžrpane čim hitreje umikale proti zapadu, pustivši za seboj dobro oboroženo in utrjeno trdnjavo Przemysl, ki je njen strateški pomen dobil šele sedaj odločilno veljavo za ves nadaljnji potek vojnih borb v Galiciji in Poljski. — Avstrijske armade so se umaknile zapadno od reke San na črto Biala—Dunajec, kjer so se utaborile na novih postojankah. Ko so prihajale iz avstrijskega zaledja nove čete, s katerimi so Avstriji izpolnjevali svoje silno razredene bojne vrste in jih opremili z municijo, obleko, trenom in živežem, ter se mrzlično pripravljali na nov nastop proti Rusom, je trdnjava Przemysl vršila svoje veliko, strateško poslanstvo.

Le in samo te trdnjave se je morala Avstro-Ogrska zahvaliti, da se je ustavilo naglo prodiranje ruskih armad proti Dunaju in Budimpešti. — Przemysl — s svojim velikanskim utrjenim pasom, ki je meril čez 90 km v obsegu, s številnimi najmoderneje izdelanimi utrdbami, je tri tedne kljuboval in se obupno bori v strahovitem ognju, v krvavih borbah, proti neštetim ruskim junakom, ki se niso zmenile za smrt...! (Dalje prih.)

Poročnik Bobby

DANES PREMIERA
Veseloligra mladosti
smeha in zabave!
V gl. vlogah:
Gustav Fröhlich
in Lida Baarova

Ta film je izšel na Dunaju pod naslovom »Der Teufelskerl« burja smeha in žel ogromen uspeh!
Za smeh in kratak čas: Adela Sandrock, Georg Aleksander, Carl Anton in drugi!
Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 uri

TELEFON 22-21 KINO UNION

Drobne novice

Koledar

Torek, 24. marca: Gabriel, nadangel; Simon, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je večeraj zjutraj ob pol 5 mirno v Gospodu zaspala gospa Marica Spornova, soproga uglednega ljubljanskega zdravnika g. dr. Spornova. Pogreb bo v sredo na praznik Marijinega Oznanjenja popoldne ob 4. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše globoko sožalje!

Osebnosti

— Cerkevno odlikovanje. Za častnega kanonika ljubljanskega stolnega kapljaja je bil imenovan rev. Ivan Oman, župnik župnije sv. Lavrencija v Clevelandu, Ohio.

— Iz sodne službe. Sodni starišča okr. sodišča v Ljubljani g. dr. Premsterstein je odšel na bolezenski dopust. Nadomestuje ga g. Peterca Franc, sodnik okr. sodišča v Crnomlju.

— Izpit za pooblaščenega arhitekta sta naredila pri ministrstvu za gradbeništvo v Beogradu gg. ing. Boris Počkar in Milan Sever, oba iz Ljubljane.

— Državni strokovni izpit za pooblaščenega inženjerja je naredil na gradbenem ministrstvu v Beogradu g. inž. Milan Pašk, rodom iz Ljubljane.

— Na trgovski visoki šoli na Dunaju je bil diplomiran g. Risto Jelačin, sin predsednika Zbornice za TOI v Ljubljani, g. Ivana Jelačina. Čestitamo!

Pri napetosti

lenivosti črev, preobilni želodčni kislini in zastoj žolca pomaga prirodna

Franz-Josefova

grenka voda.

Reg. po ustn. soc. pol. in nar. zdr. S-br. 14688. 25. V. 25.

— Na banovinski kmetijski šoli na Ormu pri Novem mestu bo v petek, dne 27. marca poljedelsko travniški tečaj. Tečaj bo teoretičen in praktičen in bo trajal od 8—12 dopoldne in 2—6 popoldne.

— V reševalni kspediciji, ki je imela nalogo, da spravi zemeljske ostanke v Kamniških planinah poneorečenega Emila Villana, je bilo 8 moč, ki so se podali na Veliko Planino. Ekspedicijski sta vodila Erjavčev in Štebar, z njo pa sta šla tudi orožnika Šnabl in Kovačič. Ponesrečenec je ležal v snegu in imel na sebi samo telovnik, pod njegovo glavo pa je bil nahrbtnik. Poleg njega je ležal ženski dožnik. V denarnici, ki jo je imel pri sebi v telovniku, so bili samo 4 Din. Pokojnega Villana so udeleženci te ekspedicije lepo zavili, nato pa ga spravili najprej do Sv. Primoža, nato pa Stahovico, kjer sta čakala nanje že pokojnikov brat in sestra. Ta dva sta določila tudi, da bo ponesrečeni Villan pokopan v Stranjah in sicer v sredo ob pol 4 popoldne.

— Nezadovoljni Kočevarji. Proti jeseni je odšlo v Nemčijo večje število kočevskih krošnjarjev, ki so tam hodili po mestih in ponujali slaščice kakor pri nas. Običajni so bili v svoje narodne noše ter so zase delali veliko propagando. Spodnja so imeli lepe uspehe, pozneje pa je zanimanje zanje padlo, vendar so primerno čez zimo še dobro zaslužili, toda nastale so težave, kako bi spravili svoj dobiček čez mejo. Ta mora namreč iti po kliringu in seveda morajo kočevski krošnjarji dolgo časa čakati, preden Nemčija nakaže njihov denar v našo državo. V Nemčiji pa so še druge valutne težave. Kočevjarjem se prihodnjo sezono ne bo več splačalo hoditi v Nemčijo, tako trdijo sami, ker nič ne zaslužijo. Vseh Kočevjarjev s potnimi listi in dovoljenji nemške vlade je lani oddalo v Nemčijo 274.

— Proces zaradi umora pri Domžalah. Preiskava zaradi umora zanesenice Marije Penkove iz Porečja št. 19 je končana. Državni tožilec sestavlja obširno obtožnico, ki bo obsegala do 30 strani. Obtožnica temelji zgolj na važnih indicijah dokazih, ker oba glavna osumljenca Ivan Piric in France Hribar odločno tajita, da bi bila ona morilca in odklenjata vsako krivdo na umoru. Državni tožilec je kot prvega obtožil zločinstva umora Ivana Pirca, 37-letnega klobučarja, oženjenega, stanujočega na Hudem pri Radomljah. Kot drugega pa mizarja in posestnika, 28-letnega Franceta Hribarja, stanujočega na Podrečju št. 19, oženjenega, zločinstva umora in zločinstva tatvine. Soobtoženi sta še 31-letna samska delavka Angela Gaberšek in Hribarjeva žena, 24-letna Jožeta roj. Dolničar. Zadnji dve je zaradi soudeležbe tatvine, ker so bile pok. Mariji Penkovi, ki je od 27. februarja lani naprej bila pogrešana, pokradene razne stvari iz njenega stanovanja v Hribarjevi hiši. Državni tožilec je predlagal še izpopolnitev nekaterih dokazov v 28 točkah. Dve osumljenki, Marija Dolničarjeva stariša, ki je med tem že umrla, in njena hčerka Marija ml., sta bili izpuščeni na svobodo in je bilo proti njima ustavljeno nadaljno kazensko postopanje. Razprava se bo najbrž vršila avgusta meseca. Predlaganih bo nad 30 prič in bo proces trajal pred velikim senatom najmanj 2 dni.

— Za materinski dan Dve dvoglasni mladinski pesmi s spremljevanjem klavirja ali harmonija (»Mamica moja je strašno bogata« in »Jaz mislim nate, mati...«), primerni za materinsko proslavo, se dobijo, dokler se ne izčrpa majhna zaloga, proti povračilu poštnih in odpravnih stroškov za malenkost 3 Din (v znakah) pri izdajatelju teh publikacij A. Kosij-u v Sredmju ob Dravi.

— Do 26. marca se še lahko oddajo za potovanje v Rim in Neapelj od 7. do 18. aprila. Ogleдали si bomo vse znamenite kraje Italije. Najprimernejši letni čas, najprimernejši pomenilski izleti! Podrobna pojasnila dobi vsakdo zastoni. — »Po božjem svetu«, Ljubljana, Šentpeterska vojašnica

— Preiskava o avtomobilski nesreči pri Brezovici. Uvedena je kazenska preiskava o avtomobilski nesreči pri Brezovici, katere žrtev je postal carinski kontrolor Andrej Bole. Proti šoferju kneza Windischgratza Federicu Bergholdu je po čl. 205 k. z. uveden kazenski progon zaradi prestopka zoper varnost prometa in življenja ljudi. Ko šofer v bolnišnici okrevaja, bo izročen sodišču in odveden v preiskovalni zapor, ker je inozemec. Orožniki na Brezovici vrše nadaljnje poizvedbe o šoferjevi krivdi. Mnoge priče so se javile, ki potrjujejo, da je bil pokojni Andrej Bole popolnoma trezen, a šofer ni bil pribešen, marveč vinjen. Avtopodjetnik Goričan iz Trčica je obvestil pokojnikovega brata, ki je poveljnik orožniške postaje v Ribnici, o zanimivih okoliščinah. Goričan je izjavil: »Videl sem usodno noč, kako je bil šofer vinjen pred odhodom iz Ljubljane. Niti vrat avtomobila ni našel. Morali so ga zdraviti s črno kavo. Mnogi so nagovarjali Bo-

leta: »Ne vozi se s tem šoferjem!« Bole pa je odvrnil: »Moram biti doma!« Bole je prijateljem tudi izjavil: »Res se bojim peljati s tem šoferjem.« — Prihodnje romanje na Svelo goro pri Gorici, združeno z izletom v Trst, bo 2. in 3. aprila. Obširna navodila, ki jih v časopisih ne moremo objaviti, pošljemo vsakomur zastoni. Romarski spisek zaključimo 26. marca. Pišite dopisnico na naslov: »Po božjem svetu«, Ljubljana, Šentpeterska vojašnica.

— Smrt na nesrečo. Alojz Vesenjak, 15-letni sin posestnika v Moškanjcih, je v petek 20. t. m. pregledoval staro pištolo, ki jo je podedoval po svojem dedu pred 12 leti umrlem očetu. Ko je tako gledal z desnim očesom v cev, se je orožje nenadoma sprošilo in ga je izstrelek zadel v desno oko. Krogla je predrila tudi možgane in izstopila na tilniku iz lobanje. Fant se je s krikom zgrudil in nekaj trenutkov pozneje izdihnil.

— Nesreča z revolverjem. Znano je, da mladina v Sloveniji nima nikjer toliko orožja kakor v kočevskem okraju. Tako je imel revolver tudi 15-letni posestnikov sin Jože Rebolj iz Haglerjev pri Kočevski Reki. V nedeljo se je Rebolj igral z revolverjem v priči 13-letnega posestnikovega sina Ivana Wittna. Rebolj je v šali pomeril na Wittna, tisti trenutek pa se je revolver sprožil in krogla je zadelo mladšega dečka v vrat. Prvo pomoč je ranjencu nudil zdravnik v Kočevju, ker pa je poškodba zelo nevarna, je večeraj zdravnik odredil prevoz ranjenca v ljubljansko bolnišnico.

— Nesreči. V Mali Ranci je komu pritisnil 23-letnega posestnika Alojzija Novljana s tako silo ob zid, da si je Novljan zlomil desno roko. — V Moravčah je padel s kolesa in si zlomil levo roko 17-letni mlinski vajenec Anton Meserko.

Ljubljana

— Maša za turiste in izletnike bo jutri, na praznik, in prihodnjo nedeljo v kapeli Vzajemne zavarovalnice, obkraj ob pol sedmih.

— Prosvedno društvo Moste proslavi na Marijin praznik, 25. marca ob 8 zvečer Materinski dan, s sledečim sporedom: 1. Govor: Našim materam! 2. Deklamacije: 3. K. Meško: »Mat«, drama v treh dejanjih. Vam, matere, je posvečen ta večer, zato pridite in pripeljte še druge.

— Trgovine bodo v sredo, dne 25. t. m., na praznik Marijinega Oznanjenja na splošno željo cel dan zaprte. — Uprava Zdrženja trgovcev.

— Najcenejše instrukcije dobite v »Pripravljalnem tečaju za dijake srednjih in meščanskih šol«. Učnina za 3 ure tedenskega pouka znaša za vsak predmet 80 Din mesečno. Informirajte se od 3—4 popoldne v Beethovnovi ulici 7, pritičje, desno. — Odbor DBPK.

— Ponovitev prireditve Društva za varstvo deklet bo v nedeljo, 29. t. m. ob pol 5. popoldne v dvorani Rokodelskega doma. Vstopnice za to prireditev po 10, 6, 4 in 2 din bodo od jutri dalje na razpolago. Vsi prav vljudno vabljeni.

— Velika pomladanska modna revija v Kazini bo nočoj ob pol 21. Jutri dve predstavi: popoldne ob pol 16. in zvečer ob pol 21. uri. Vsa Slovenija govori o tej pomembni reviji, ki je namenjena vsakomur, odjemalcu, da si lahko izbere ceno in okusno oblačilo, kakor tudi obrtniku-krojaču, da si izpopolni strokovno znanje!

Revija modno si ogledaj, da lepa je, naprej povej!

— Značilna slika za eksistenčno borbo. Razpisanih je 40 mitniških mest. Prošnje je treba vložiti do 26. t. m. na mestno poglavarstvo. Za ta mesta je rekordno število prošilcev. Borba za kruh se celo odraža na okrajnem sodišču. V pisarno ravnatelja g. Lavriča je bil tak naval, da se ljudje niso mogli zvrstiti. Niso prihajali dobro siturani ljudje, da bi legalizirali svoje podpise na kupnih pogodbah. Skromno so bili oblačeni. Njih žuljeve roke so kazale, da so izučeni rokodelci, da so obrtniki in da je njih skromno upanje, da si pribore v hudi tekmi vsaj skromno mesto mitniškega paznika pri mestni občini. Vsak prošilec mora namreč priložiti uradno potrjeno sodišča, da ni v konkurenci, da se ne nahaja v kazenski preiskavi in ni pod kurateljo odtodno, da ni nad njim podaljšana očetovska oblast. Na prošnjo za to potrdilo je treba prilepiti kolek za 20 Din in za potrdilo posebej 5-dinarski kolek. Večraj je bil rekordno naval v pisarno. Od 9 do popoldne je bilo izdanih 150 takih potrdil. Doselej je sodišče izdalo do 400 takih potrdil in so prošili samo za koleke izdali do 10.000 Din. Mnogo je poklicanih a malo izvoljenih!

— Propadajoča znamenitost stare Ljubljane. Pot me je nanesla ob stari šentpeterski vojašnici, kjer so njega dni večbali kranjski Janezi in kjer je med svetovno vojno deloval krvavi avstrijski vojaški tribunal. Nad starim portalom vojašnice sta merila svoj čas ure in četrtine s sekiricami v rokah, rjavo predpasana, uniformirana moža v »suknjah belih«, dokler ju ni naglodal zob časa, ki se je pojavil na njihovih uniformah kot uničujoča rja, grozeča skoro uničiti to lepo starino. V Ljubljani je osnovan mestni muzej, čigar funkcionarje opozarjamo, da uvrste — dokler je še čas — v svojo zbirko to znamenito uro. Treba bi jo bilo primerno popraviti, ker manjkata tudi še zvonca, na katere sta udarjala moža. Tako bi se rešila stara in slikovita vojaška relikvija pozabljenja.

— Kino Kodoljevo igra danes dvojni spored: »Dva, ki se rada imata« (Renata Müller, Harry Liedtke) in »Edi v zadregi«.

— Mala matura je pred vrati. Vsak resen dijak se že sedaj pripravlja nanjo. Zato pošljite tudi vi svojega sina ali hčerko v tečaj, ki ga priredi »Društvo brezposelnih profsorskih kandidatov«. Tu se bodo poučevali in ponavljali vsi predmeti, ki pridejo v poštev pri mali maturi. Tečaj se prične 1. aprila. Vsak predmet se bo poučeval po 3 ure tedensko in znaša mesečna učnina za vsak predmet 100 Din in vpisnina 10 Din. Vpisovanje se vrši od 26. marca do 1. aprila vsak dan od 3 do 4 v Beethovnovi ulici 7, pritičje, desno. — Odbor DBPK.

— Ponesrečen planinec. V nedeljo se je na Kofcah ponesrečil prof. dr. Erik Klinc iz Ljubljane. Padel je čez neki jarek ter si zlomil levo nogo. Bil je prepeljan v ljubljansko bolnišnico.

— Mir na policiji. Najbrže je zelo ugodna posledica racij prejšnjega tedna, da policija že tri dni skoraj nima nobenega dela s kriminalom, tako, da niti bulletini policije, namenjeni čitajočim, ne izhajajo več. Policiji ni prijavljena nič kakšna večja, niti manjša tatvina, noben vlom, kaj šele težji kriminalni zločin. Ljubljanski prebivalstvo bo kar zadovoljno, ako bo tako stanje ostalo še dolgo.

— Dve ponesrečenki. Na celovški cesti je v nedeljo padla v jarek 41-letna šivilja Fila Dragarjeva in si zlomila desno nogo. — Večraj zjutraj je

na glavnem kolodvoru stopila z vlaka 17-letna dijakinja Boža Brecljeva, ki se z Rakeka vozi v ljubljansko šolo. Na slopnih pa se je spotaknila, da je padla in si zlomila desno nogo.

— Surovi ponočnjaki. V nedeljo zvečer so na Celovški cesti blizu remize neznanji ponočnjaki napadli 47-letnega brezposelnega rudarja Martina Strainerja iz Zupč ter ga z noži obdelali po vsem telesu. Strainerjeve poškodbe so resne.

— Postrežnica išče zaposlitve. Zmožna je nemščine, vseh hišnih del, kuhe in pranja. — Naslov pove uredništvo.

Cerkvena glasba

Na praznik Marijinega Oznanjenja bo slovesna pontifikalna sv. maša pri oo. fračiškanih. Izvajala se bo Schubertova maša g-dur. Graduale in ofertorij od Gruberja.

Maribor

— Vzgojni teden. Otvoritev »Vzgojnega tedna« v Mariboru, ki ga prireja društvo Krščanska šola, je v nedeljo nad vse sijajno izpadla. Sinoči so se predavanja nadaljevala. V dvorani na Aleksandrovi 6 je predaval ob 20 profesor Ivan Prijatelj o vzgojnem pomenu krščanske vere. Drevo bo predaval prof. Bogovič o »Krščanski vzgoji sovražnih smerah sedanjega časa«. V sredo se bo vzgojni teden zaključil s prireditvijo v proslavo materinskega dne, ki se bo vršila popoldne v dvorani na Aleksandrovi cesti 6.

— Skrb mariborskih odvetnikov. Na sestanku, na katerem je referiral dr. Urbanc iz Ljubljane o novi odvetniški tarifi, so odvetniki ugotovili, da obstoja nevarnost, da bodo v pravnih zadevah do Din 500 morali doplačati, ako jim ne bodo priznani vsi sodni izdatki in izdatki v izvršilnem postopanju. Tozadevno je baje nova odvetniška tarifa nemogoča in jo bo treba spremeniti. Pri tej priliki so mariborski odvetniki tudi zahtevali, naj bi Penzijski fond odvetnikov naložil nekaj denarja tudi v Mariboru s tem, da kupi ali zida v Mariboru hišo ali pa naloži nekaj denarja v kakem mariborskem denarnem zavodu. Ni res, da zahtevajo mariborski odvetniki zgradbo odvetniškega doma. Ravno nasprotno — to misel odklanjajo. Ni mogoče misliti, da bi večina odvetnikov hotela iti v skupno stavbo, ker bi nastale težave glede razvrstitve. Radi tega je upravni odbor penzijskega fonda ta namen zgradbe odklonil. Razen tega pa mariborski odvetniki niso popolnoma složni v tem, da bi se iz njihovega penzijskega fonda zgradila dolga, popolnoma ožka stavba, naslonjena na Paltaufovo hišo v Sodni ulici, ker je dosedaj jako malo znanih primerov, da bi kje drugje gradili tako ozke in dolge hiše. Radi tega so mariborski odvetniki zahtevali, da se zida na kakem drugem mestu in da se za to zasigura primeren prostor in primeren kapital.

— Plemenit dar za Sv. Pankracija. Za ureditev razglednega stolpa na Sv. Pankraciju so Mariborčani in ostali dobrotniki že lani mnogo žrtvovali, pa je kljub temu ostalo še okrog 18.000 Din dolga, ki ga bo seveda treba plačati. Tovarnar g. Hutter iz Maribora je poklonil lepo podporo Din 500, za kar mu izreka gradbeni odbor najiskrenejšo zahvalo. Priporočila pa se odbor še za nadaljnje blagohotne podpore, da se bo lepa obmejna postojanka na Sv. Pankraciju opremila tako, da bo naši državi v ponos.

— Kakšna krivica se godi stanovalcem železniških hiš. Med mariborskimi železničarji neprestano narašča razburjenje zaradi prodaje obeh železniških stanovanjskih hiš neki novi zadrugi, ki se je osnovala iz vrst vseh slojev. V teh hišah stanujejo večinoma železniški upokojenci s 300—400 Din mesečne penzije, katerim je edino na ta način omogočeno življenje, ker imajo v teh hišah cenena stanovanja. Če jih vržejo na cesto, bodo padli v breme mestni občini, ker z malenkostno pokojnino ne morejo izhajati. Zemljišče, na katerem so hiše postavili, je dala železniška uprava brezplačno na razpolago in obenem so bile hiše s posebno uredbo oproščene 25 let vseh davkov. Železnica je izvršila pri gradbi tudi zastoni ves prevoz materiala. Vseh teh ugodnosti pa so bile hiše deležne pod izrecnim pogojem, da služijo samo za stanovanje železničarjem in zato je bivača južna železnica vplačala v zadrugo za vsak železničarski delež protidelež od svoje strani.

— Okrajna organizacija JRZ Maribor-levi breg je imela večeraj dopoldne v dvorani na Aleksandrovi 6 sejo, na kateri je podal referat o političnem položaju Franjo Žebot, o zasedanju banskega sveta pa je poročal dr. Josip Leskovar. Obravnava se je še nekatera druga važna vprašanja, tičjoča se levega brega, in napravili so se važni sklepi. Podrobno bomo o tej seji poročali jutri.

— Žetev smrti. Na Aleksandrovi cesti 49 je umrla v starosti 54 let Antonija Klopej, soproga pečarskega mojstra. — V bolnišnici je ugrabila smrt 60 letno zasebnico Marijo Drož. Naj počiva v miru!

— Prsi koš mu je zdobil. Večraj zjutraj se je pripeljal v Melju usodna nesreča. 25 letnemu vozniku Ferdinandu Kranerju so se splašili konji in voz ga je pritisnil s tako močjo ob zid, da je oblezel s strtim prsnim košem. Reševalci so ga prepeljali v bolnišnico.

Celje

— Spored Materinske proslave. Pri materinski proslavi, ki bo na praznik, dne 25. marca ob 16 v veliki dvorani Ljudske posojilnice, so na programu sledeče točke: Materam udanost in ljubezen — rajanje deklic; govor o materi, g. dr. Jože Pogacnik iz Ljubljane; o materi (iz Avguštinovih izpovedi), izvaja zbor fantov pod vodstvom g. Jurača, glasbo je priredil g. St. Mihelič; S. Sardenko: Misterij Doloroz — slika in pesem trpljenja s spremljevanjem orkestra. Predprodaja vstopnic v upravi »Slovenec«.

— Shod JRZ v Lokrovcu. V nedeljo se je vršil v Lokrovcu pri g. Samcu shod JRZ. Predsednik mestne občine g. Mihelič je podal izbrano poročilo o združitvi obeh občin, sedanjem mestnem gospodarstvu, o regulaciji Savinje in pritokov ter o mestnem proračunu. S posebnim zadovoljstvom so vzeli zborovalci na znanje poročilo o ustanovitvi knjižnice zbornice. O socialnem delu mestnega sveta je poročal mestni svetnik g. Jager, g. Pišek pa je navdušil prisotne za vetov v kmečko zvezo, ki bo med drugim organizirala tudi prodajo kmetijskih pridelkov in živine. Na shod je prišla tudi delegacija iz Smartna v Rožni dolini, ki se je posebej živo zavzela za cesto med Celjem in Smartnem. Podaljšek ceste od Lokrova do Smartna bi namreč skrajšal pot za več kilometrov. Zelimo, da bi se ta njihova želja kmalu uresničila.

— Dar Vincencijevi konferenci. G. Ranzinger pri trdki »Sladkore je daroval Vincencijevi konferenci namesto venca na grob g. dr. Wogga 200 Din. Iskrena hvala!

— Zborovanje kovačev. V nedeljo je bil v hotelu »Pošta« občni zbor Zdrženja kovačev, ki je bil zelo dobro obiskan. Navzočih je bilo 118 mojstrov, ali 75% vsega članstva. Pri volitvah je bil izvoljen dosedanjí odbor z g. Fr. Koširjem na čelu.

Dubrava-Zavrč

Danes, dne 24. marca, obhaja visok življenjski jubilej, 70-letnico rojstva veulegledni trgovci v Dubravi - Zavrču, g. Mihelič Franc. Sedemdeset let živeti in delati, pa kljub temu ohraniti vso življensko čistost in delavnost, to je milost, ki jo Bog deli le izbrancem. Tak je naš slavljence. Kljub velikim gospodarskim težkočam je visoko dvignil svoje gospodarstvo, ki je vzorno in vsem v vzgled. Po svojem sinu g. Valterju, ki prireja ob vsaki priliki tečaje in predavanja o vinogradništvu, sadjarstvu in drugih panogah kmetijske, je veliko storil tudi za gospodarski napredek svoje okolice. Pred kratkim je obhajal 35 letnico srečnega zakonskega življenja s svojo življenjsko družico.

Slavljenca, možu poštenjaku, ki ga tudi »Slovenec« šteje med stalne naročnike, želimo ob njegovem jubileju še mnogo zdravih in srečnih let!

Ptuj

Materinski dan v Ptuj. Dekliška Marijina družba pri oo. minoritih v Ptuj priredi v sredo 25. t. m. ob 15. uri v mestnem gledališču proslavo materinskega dne z bogatim sporedom.

Krvav pretep s smrtnim izidom. V zvezi s pretepom v Zasadi pri Sv. Urbanu, o katerem smo poročali in pri katerem je dobil 32 letni viničar Janez Marinič smrtno, 59 letna Terezija Čeh pa smrtno nevarne poškodbe, so orožniki aretirali 25 letnega Franca Ilesiča iz Zasada. Aretirani Ilesič je namreč soudeležen pretepa in svoje dejanje tudi priznava. Oddali so ga v zapore okrajnega sodišča v Ptuj. Ubitega Mariniča so obducirali in ugotovili smrtno poškodbo na trebuhu. Stanje Čehove pa je obupno.

Požari. Kakor smo poročali, je pretekli petek izbruhnil na Hajdini požar. O tem požaru smo dobili še naslednje podatke: Požar je izbruhnil pri posestniku Fridlu. Goreti je začelo gospodarske poslopje in se je razširil ogenj na gospodarske objekte posestnika Veroneka. Gasilci iz Ptuja, Hajdine in Gerčje vasi so dobrzeli na kraj požara in se jim je s skupnimi močmi posrečilo požar, ki je ogrožal še ostala sosedna poslopja, omejiti in po dolgem trudu ogenj pogasiti. Škoda znaša okrog 35.000 dinarjev. — Drug požar beležimo na Plajnskem pri Majšpergu, kjer so zgorele viničarije posestnikov Franca Sluge, Veronike Perger in Jerneja Bauma. Ker so vse tri viničarije bile krite s slamo, je zgorelo vse do tal. Škoda znaša okrog 12.000 din. Pergar in Sluga sta hudo prizadeta, ker nista zavarovana.

Jesenice

Gasilci zasedli mesto. V nedeljo je bil v narodni šoli prireditelj župni gasilski tečaj, katerega so se udeležili gasilci iz vse gornje Gorenjske. Predavanja, ki je obsegalo vso gasilsko stroko kakor tudi pojme in prakso sanitarne službe, je udeležilo 300 gasilcev.

Domače gospodarstvo in prosveta. — bo v referat na prosvetnem večeru katoliških mož in fantov, ki bo v sredo, dne 25. marca v Krekovem domu. Član deputacije, ki je obiskala ministre v zvezi s vprašanjem Jesenice-Zenica, bo podal poročilo o posredovanju.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Novosti:

Decking, Katesen für reifende Jugend. Gedanken und Skizzen im Anschluß an den amtlichen Lehrplan. 257 str., nevez. 49 Din, vez. 63 Din. — Feuerer, Glückselige Schuld. Menschennot und Gnadenreife. 238 str., vez. 68 Din. — Fiedler, Das andere Reich. Zeitgemässe Gedanken zu den Sonn- und Festtags-Episteln. 207 str., vez. 70 Din. — Foerster, Alte und neue Erziehung. 187 str., vez. 119 Din. — Graber, Die Gaben des heiligen Geistes. 208 str., vez. 62 Din. — Greeve, Welt aus der Kreuzschau. Zeitnahe Passionsgedanken. 224 str., vez. 40 Din. — Hengstenberg, Christliche Askese. Eine Besinnung auf christliche Existenz im modernen Lebensraum. 239 str., vez. 82 Din. — Koenig, Macht über die Hörer. Geheimnis der wirksamen Predigt. 158 str., nevez. 33 Din. — Messner, Die soziale Frage der Gegenwart. Eine Einführung. 672 str., vez. 265 Din. — Metzger, Katholische Seelsorge der Gegenwart. Ein Buch aus dem Leben unserer Zeit. 263 str., nevez. 70 Din. — Muhler, Vom heiligen Sakrament der Ehe. Zehn Predigten. 153 str., nevez. 28 Din.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Torek, 24. marca: 11.30. Solska ura; Pomlad v glasbi (g. Emil Adamič); 12. Med severnimi Slovani (plošče); 13.45. Vremenska napoved; poročila; 13. Napoved časa, objava sporeda, obvestila; 13.15. Pevske zvezd skupine (plošče); 14. Vremenska poročila, borzni tečaj; 18. Analiza in izvajanje Beethovne sonate op. 10 št. 3 (zdel. Jadviga Poženovec); 18.40. Filozofska predavanja (g. dr. France Veber); 19. Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, obvestila; 19.30. Nacionalna ura: Novejši jugoslov. prirediteljevi o svetu in življenju (g. Buharović iz Zagreba); 20. Prens opera iz Zagreba: Janáček: Kaila Kabanova. V I. odmoru: Glasbeno predvanje (g. Visko Ukmar); v II. odmoru: Čas, poročila, objava sporeda.

Drugi programi:

Torek, 24. marca: Beograd: 19.30. Narodne pesni. — 30.40. Koncert belgrajske Filharmonije. — Beograd 11.30. Saksofon in harmonika. — 14. Javna dela kot podlaga gospodarskega napredka. — Zagreb: 20. Janjačeva opera: »Kajla Kabanova«. — Danaj: 20.25. Radijski varijete. — 21.10. Orgel. — 21.15. Avstrijski svoki na plošch. — 24. Glasbeno kramljanje kvarteta. — Budimpešta: 19.30. Wagnerjeva opera »Lohot Holandeec«. — 22.35. Glasbena glasba. — 23.15. Glasbena glasba. — Trst-Milan: 20.25. Joseph Straussova opera »Pomladni zrak«. — 22.30. Violina. — 23.15. Glasbena glasba. — Rim-Bar: 17.35. Pomladni koncert. — 20.35. Plošče. — 21. Massenetova opera »Werther«. — Praga: 19.30. Krickova opera: Hypolyta. — 22.30. Plošče. — Brno: 19.35. Salonski trio. — 20. Pester večer. — 21. Jihova igra »Dobitke«. — 21.35. Dr. Indjyev klavirski kvartet. — 21.35. 20.10. Wagnerjeva opera »Tannhäuser«. — Berlin: 20. Velika politična prireditel. 22.30. Zbavna in narodna glasba. — Königsberg-Monkova: 20.10. Plesni večer. — Hamburg: 19.15. Slova od večer. — 22.30. Glasbena glasba. — Lipska: 20.10. Na boljših srednje Nemčije. — 22.30. Guterčeva komična opera »Ero iz onostranstva«. 3. del. — Köln: 20.10. Veliki radijski orkester. — Frankfurt: 20.10. Glasbeno potovanje po svetu. — Stuttgart: 20.10. Plošče. — 21. Alpska glasba. — Bernmünster: 20. Simfonikni koncert.

Gospodarstvo

Zahteve lesne trgovine

Na običnem zboru lesnega odseka Zveze trgovskih združenj v Celju, dne 22. marca 1936, je bila sprejeta tale resolucija:

Na običnem zboru zastopniki vseh panog lesnega gospodarstva in trgovine s lesom, ugotavljamo:

1. Da je naša lesna trgovina in industrija že štiri leta pasivna ter ne zmaga več svojih plačil in obveznosti. Da zaradi zmrzavanja klirinških terjatev niti ne more več plačevati tekočih dolgov in obresti in se zato eksekucije in dražbe podjetij stalno in strahotno množe;

2. da so usahnili krediti, ker se Narodna banka ni zavedala svojih dolžnosti kot Narodna banka in namesto, da bi olajšala in povečala možnost najetja cenjenih kreditov, jih je v dobi največje krize ukinila privatnikom kakor denarnim zavodom v dravski banovini. V kolikor pa je kredite dajala, jih je razdeljevala in podeljevala ne enakomerno na pokrajine;

3. da je bilo danih nešteto resolucij, protestov in intervencij od strani predsedstva z zahtev, da se prenehajo zaračunavati po neutemeljenem nizkem kurzu naša dobroimetja v tujih valutah, ki jih je naša trgovina prisiljena vnovčevati pri Narodni banki.

Zato apeliramo na kraljevsko vladu in predlagamo:

1. Da se lesne tvrdke, ki so začle dejansko še prej v krizo, nego naš kmet, zakonito zaščitijo, slično kakor denarni zavodi in kmetje. Za-

ščititi naj prvenstveno obsega plačila in odmero obresti za zneske, katere dolgujejo denarnim zavodom in da zaščitijo naše že plačane zneske na račun italijanskega kliranga.

2. Da se ustavijo in odlože vse prisilne dražbe in eksekucije do definitivne ureditve razdolženja in do normalizacije našega denarnega trga, da se tako obvaruje lesna trgovina, ki se nahaja izključno v nacionalnih rokah, pred popolnim propadom, kar bi imelo za vse gospodarstvo dravske banovine katastrofalne posledice, ker lesno gospodarstvo ne more vzeti na znanje nobenih izgovorov.

3. Da država poskrbi, da dobe lesni trgovci in industriji potrebne kredite za obnovu lesnega gospodarstva in da se razveljavijo vse kazni, izrečene za nekrita uverenja do leta 1932.

4. Da Narodna banka zaračunava in izplačuje dobroimetja v tujih valutah po dejanskem mednarodnem dnevnem kurzu, ter da izplačuje vse odteljuje pri redno doseplem kliringu vseh valut.

5. Da država prilagodi železniške tarife tako, da bo mogoče plasirati naš rezani in obdelani les tudi na jugu naše države.

Odločno pa protestiramo proti zapostavljanju in neupoštevanju naših pravičnih zahtev in predlogov, ki jih stavljamo že več let.

Obični zbor naproša kraljevsko vladu, da predložene upravičene zahteve in predloge osvobodi in uresniči.

Kmetje skupaj!

(Iz seje kraj. odbora JRZ v St. Ilju pri Velenju.)

Na dnevnem redu je bila edina točka: Gospodarska kriza našega kmeta in odpora. Po izčrpnem predsedniškem poročilu so bile soglasno odobrene naslednje vodilne misli poročila:

Nehajmo tarnati o krizi, zakaj to ne vodi iz krize, ampak v krizo. Zahtevamo pri vsaki seji in pri vsakem zborovanju kmetijsko zbornico. Dokler ne nimamo, pomagajmo vsi, da s združenimi močmi dvignemo svoje gospodarsko stanje. Glavne panoge našega gospodarstva so: živinoreja, les in vinogradništvo. Les v našem okolišu ne pride toliko v poštev, ozirajmo se torej bolj na živinorejo in vinogradništvo.

Za dvig živinskih cen so naše zahteve: Naš več let stari ideal je in ostane prodaja klavne živine združnim potom za vojaštvo, za državne in druge zavode n. pr. bolnišnice itd. Takoj naj se vpostavimo stalni odbori ali stalne komisije najmanj petoro moč, razumnih in poštenih, ki bodo določali primerne cene živini, kakor za sejme tako za domačo prodajo. Nadzorujejo naj tudi tehničarje v bližini sejmov ob sejmih dneh. Nehati se morajo goljufivi triki kupecov n. pr. da kupijo živino v začetku sejma, tehtajo pa jo nekaj popoldne, da živina stoji ure in ure na sejmističu v škodo lastnika. Kupci-mesarji naj imajo legitimacije svoje stanovske zadruge, drugi kupci pa potrdila, s katerimi dokažejo svoje ime in bivališče. Če mora vedeti kupec za ime prodajalca, naj tudi prodajalec pozna kupca. Če se lastniki živine iz drugih banovin ne podvržejo zahtevam komisije, naj se jim sejmističe zabrani. Če se žival prodaja v blevu, naj velja načelo, da se tehta na najbližji tehtnici. Vsaka župnija in vsak večji okoliš naj ima svojo tehtnico za živino, če ni blizu mestne tehtnice. Zadostuje večja in močnejša decimalka, ki dvigne do 800 kg, in se žival ogradi s štirimi drogji, da se ne more ganiti. Od ene strani stopi žival na tehtnico, na na nasprotni jo zapusti. Za tako tehtnico stroški niso previsoki, potrebuje se tudi majhna ulica. V slučajih, če oblasti zaplenijo živino za zaostale davke ali druge dolge, naj se postavi živina za prodajo na sejm, da se ne prodaja pod roko v škodo države in lastnika. V okrajih, kjer je več sodnih okrajev, naj bo za vsak sodni okraj nastavljen živinovozdravnik. Na vsak načlu naj se znižajo stroški za cepljenje svinj. Mislimo na to, kako bi upeljali in uredili nekakšno posredovalnico vsaj za nakup in prodajo plemenske živine med kmetijskim ljudstvom. V vsaki župniji je skoraj že kakšna kmetijska zadruga, če ni, pa gotovo prosvetno društvo. Naj prevzame trud, da bodo odlozili in razprodali, kadar imajo na prodaj plemensko živino.

Za dvig vinskih cen naj velja: v vseh gostilnah, katere posečamo, zahtevamo vino domačega pridelka. Gostilničar naj ima od producenta last-

noročno potrdilo, da lahko vsak čas dokaže, odkod je vino. Za živino je potreben živinski potni list, za vino zahtevamo potrdilo pristnosti. Odklanjati je vsako tuje vino, dokler ni dokazano, da je pridelek iz naših vinogradov prodan. Prepoved prodaje izabele naj se ukine tam, kjer konzumenti izabele zahtevajo. Gostilne so za ljudi in zavoljo ljudi in če se prodajajo nepregledne množine narejenega vina, zakaj bi se ne smela pristna pijača, če ljudje to želijo. Odklanjamo pa vina iz kleti vinskih veletrgovin, ki so prava in največja nesreča za naša vina. Izogibajmo se tudi gostilnim mesarjem, kateri bodo tlačili cene naše živine še naprej.

Končno zahtevamo od časnikov, ki jih naročimo, naj podpirajo naše stremiljenje; od državnih in avtonomnih oblasti pa pričakujemo, da nam gredo povsod na roko.

Za sklep pa besedo vsem tovarišem kmetom: vselej in povsod naj zavladajo zopet stara kmetijska poštenost, naj bo pri prodaji ali kupitju! Kakor zahtevamo brezpogojno poštenost od drugih, pokazimo jo tudi mi sami! Kmetijska poštena beseda in udar v desnico naj velja povsod toliko, kakor na sodišču ali pri notariju overovljen podpis in pogodba. S tem bomo utrdili svoj ugled in če je kaj trpel, ga bomo zopet vzpostavili. Krepko dvignimo svojo zeleno zastavo! Naj nam bo znak probujene kmetijske zavesti, kmetijske občestva, kmetijske medsebojne pomoči! Kmetje skupaj!

Obrtništvo mariborske oblasti

Maribor, 23. marca.

V prostorih gostilne Sabeder na Teznu pri Mariboru se je vršil včeraj dopoldne redni občni zbor Zdrženja obrtnikov za okolico Maribora, ki je po številu članstva in po obsegu teritorija eno najmočnejših v Sloveniji. Občnega zbora se je udeležilo nad 100 članov, navzoča pa sta bila tudi kot zastopnik zbornice TOI Franjo Bureš in obrtni inšpektor Založnik.

Zborovanje je vodil aglini predsednik Zdrženja Josip Sabeder iz Tezna, ki vodi pri organizaciji poleg predsedniških tudi še tajniške in blaginjske posle 10 let nepretrgoma in je sploh duša vsega obrtniškega gibanja v mariborski okolici. V svojih izjavah se je posebej pečal s šušmarstvom, ki je največja nevarnost za razvoj in napredek obrti v mestni okolici. Borba proti šušmarstvu se je v preteklem letu zelo energično vodila in je bilo priavljenih mnogo takih grešnikov okrajinemu glavarstvu, obenem pa jih je združenje pozvalo, da svojo obrt prilijajo. Zdrženje šteje koncem poslovne dobe 159 članov, 79 viavencev in 78 pomočnikov. V svojem delokrogu je organiziralo lani mnogo obrtniških prireditvev, strokovnih predavanj, obrtniški teden itd. Predstavnik Zbornice TOI Bureš je podal nato sliko splošnega položaja v naši obrti ter izčrpno poročal o načrtih za izvedbo splošnega pokojninskega zavarovanja,

s katerimi se bavi zbornica. Sledile so volitve, pri katerih je bil izvoljen vnovič za predsednika Josip Sabeder, v odbor pa po večini dosedanjih odbor-niki. Zdrženje je poklonilo svojemu aglinemu predsedniku Sabedru za 10-letno vodstvo ter najstarejšemu odborniku Grašiču za dolgoletno sodelovanje v odboru časne diplome. O zaslugah obeh odlikovancev za razvoj obrtništva v mariborski okolici je nato govoril obrtni inšpektor Založnik. — V živahni debati, ki je sledila, so govorili še predsednik Sabeder, ki je omenjal 25-letni obrtniški jubilej člana Oršana in 70-letnico mojstra Kotolenka, dalje Lužnik, Dabič in Pfeifer, nakar je predsednik uspelo zborovanje zaključil.

Uredba o kartelnem sodišču

Službene novice objavljajo uredbo k kartelnem sodišču, ki jo je predpisal trgovinski minister v sporazumu s pravosodnim ministrom na podstavi čl. 13 a izprememb in dopolnitve uredbe o kartelih. Po tej uredbi se osnuje pri ministru trgovine in industrije v Belgradu kartelno sodišče. V sodišču so tudi člani strokovnjaki, katere odreja predsednik za vsak slučaj posebej.

Tožba se mora izročiti na kartelno sodišče 15 dni od dostavitve odloka ministrstva, proti kateremu se vlaga. Rok 15 dni začne teči od dne, ki sledi dnevu dostave odloka. Kartelno sodišče rešuje o tožbi v svetlu 5 članov, predsednik, 2 člana drž. sveta in 2 člana strokovnjaka. Razsodbe so veljavne z večino glasov.

Glede ostalih vprašanj pa veljajo določila zakona o drž. svetu in zakona o poslovnem redu v državnem svetu in upravnih sodiščih.

Poročilo Zveze selekcijskih organizacij za sivopšenično govedo

V nedeljo, dne 22. marca, dopoldne je bilo v hotelu Evropa v Celju zborovanje Zveze selekcijskih organizacij za sivopšenično govedo s sedežem v Sv. Juriju ob juž. žel. Navzočih je bilo 40 zborovalcev. Okoliš zveze, t. j. okoliš sivopšeničnega goveda obsega 5 okrajev in sicer: Celje, Konjice, Smarje, Laško in Brežice. V tem okolišu je bilo koncem leta 1935 16 selekcijskih organizacij. Prva taka organizacija je bil živinorejski odtsek podružnice Kmetijske družbe v Sv. Juriju, ki je začel delovati l. 1922. Vse organizacije imajo 491 članov, vseh rodovniških krav je 604. Obratun za poslovno dobo 1935 izkazuje Din 34.166,40 dohodkov in Din 18.436,40 izdatkov. Osnutek proračuna 1936 pa predvideva Din 29.800 izdatkov in Din 19.780 dohodkov, tako da je predviden primanjkljaj Din 10.020.

V letu 1935 je bilo sprejetih zelo malo novih krav, izvenših novoustanovljene organizacije. Celoletni zaključek mlečnosti ima Zveza od 502 krav. Z mlečnosti nad 4000 l je bila ena krava, 3 do 4000 l 13 krav, 2 do 3000 l 265 krav, 1 do 2000 l 268 krav in pod 1000 l 15 krav. V letu 1935 je bilo tetoviranih 56 bikcev in 146 telic. Premovanja so bila v štirih organizacijah in je bilo k premovanju priganega vsega skupaj 493 glav živine. Za nagrade so prispevale razne institucije 25.500 Din-od tega največ kr. banska uprava v Ljubljani in sicer 11.050 Din.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Frana Pustotnika, posestnika in trgovca z žganjem v Zgor. Loki, pošta Lukovica. Poravnalni sodnik Gilbert Zupančič, starešina okr. sodišča na Brdu. Poravnalni upravnik Drago Kornhauser, odvetniški pripravnik v Ljubljani. Prijava terjatev do 23. aprila, poravnalni narok 28. aprila ob 9 na Brdu. Ponuja 50% kvoto, plačljivo v 4 enakih, tromesečnih obrokih. Prvi obrok zapade 6 mesecev po pravomočnosti poravnave.

Končana poravnava: Snoj Josip. trgovina z manufakturo in modnim blagom v Ljubljani, Prešernova ulica 2.

Občni zbori: Slavija, jugoslov. zavarovalna banka v Ljubljani 7. aprila v prostorih Ljublj. kred. banke, Industrija platenih izdelkov v Jaršah 6. aprila ob 15 v Jaršah pri Domžalah.

Nova zadruga. V zadružni register je bila vpisana Vinarska in sadjarska zadruga z o. z. na Bizeljskem (načelnik Iljaž Jože).

Produkcija premoga v januarju 1936. V mesecu januarju 1936 (v oklepajih podatki za 1935) je znašala produkcija premoga v naši državi: črnega 40.155 (31.000), rjavega 281.350 (290.928) in lignita 96.028 (87.110) ton.

Tečaj za avtoveno varjenje v Skofji Loki. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani priredi v času od 26. marca do 7. aprila 1936 celodnevni tečaj za avtoveno varjenje v Skofji Loki. Večbalo se bo v varjenju

železa, bakra in aluminija. Udeleženci si morajo sami preskrbeti 10 do 20 železnih ploščic v dimenzijah 5x40 cm, nekaj profilnega železa po možnosti v različni debelini ter nekaj ploščice iz bakra in aluminija. S seboj naj prinesejo tudi kakšne zlomljene predmete iz litega ali drugega železa. Udeležbo je prijavitelj neposredno Zdrženju obrtnikov v Skofji Loki do najkasneje 23. marca. Tam se dobe podrobnejša pojasnila. Pristojbina za tečaj znaša za mojštre 100 din, za pomočnike 50 din, siromašnim in brezposelnim pa se na prošnjo po redno obiskovanem tečaju vrne. Udeleženci se morajo zgledati 26. marca 1936 ob 8 v prostorih Zdrženja obrtnikov v Skofji Loki.

Trgovinska pogajanja z Norveško. Te dni pride iz Bukarešte v Belgrad norveški trgovinski delegat, g. Janssen, da pripravi vse potrebno za pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe z Norveško.

Produkcija zlata v naši državi. V letu 1935 je znašala produkcija zlata v naši državi 240 kg v vrednosti 12,3 milj. Din, produkcija srebra pa 59 kg. V januarju letos je znašala produkcija 43,92 kg (lani januarja 11,4 kg), produkcija srebra pa 6,22 (2,825) kg.

Borza

Dne 23. marca.

Denar

Neizpremenjeni so ostali tečaji Bruslja in Curiba, narasla sta Berlin in Newyork, dočim so drugi tečaj popustili.

V zasebnem kliringu je avstrijski šiling narasel na ljubljanski borzi na 9,34-9,44, na zagrebški na 9,33-9,43, na belgrijski pa na 9,31-9,41. Grški boni so notirali v Zagrebu 30,80-31,50, v Belgradu 31 denar Angleški funt je ostal na naših borzah neizpremenjen na 249,20-250,80. Španska pezeta je notirala v Zagrebu 6,26-6,36, v Belgradu 6,40 blago.

Nemški čeki so notirali v Ljubljani 13,96-14,18, v Zagrebu 13,92-14,12, za medio aprila 13,90-14,10, za medio maja 13,9150-14,1150, v Belgradu so notirali 13,9065-14,1065.

Za italijansko liro (valuto) so plačevali denarni zavodi 3,06-3,10, za dolar pa 49,25-49,75.

Ljubljana. Tečaj s primom:

Amsterdam 100 hol. gold.	2966,78-2981,33
Berlin 100 mark	1754,91-1768,78
Bruselj 100 belg	735,61-740,67
Curih 100 frankov	1424,22-1431,29
London 1 funt	215,19-217,25
Newyork 100 dolarjev	4311,81-4318,13
Pariz 100 frankov	237,78-239,22
Praga 100 kron	180,55-181,66

Promet na zagrebški borzi je znašal brez kompenzacij 2.072.081 Din.

Curih. Belgrad 7. Pariz 20.2075, London 15.1475, New York 305.375, Bruselj 51,70, Milan 24,35, Madrid 41,875, Amsterdam 208,90, Berlin 123,35, Dunaj 56,45, Stockholm 78,10, Oslo 76,10, Kopenhagen 67,60, Praga 12,6850, Varšava 57,7250, Atene 2,90, Carigrad 2,65, Bukarešta 2,50, Helsingfors 6,67, Buenos Aires 0,88875.

Vrednostni papirji

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. pos. 80 den., agrarni 44,50-45,50 (44,50), vojna škoda promptna 357-358, 3. 356,50-358, begl. obvez. 65 den., dalm. agrarni 61-62, 8% Bler. pos. 82,50 bl., 7% Bler. pos. 71,75-73,25. — Delnice: Priv. agrarna banka 241-253.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. pos. 81,25 do 82,25, agrarni 40 bl., vojna škoda promptna 357,75-358 (358), begl. obvez. 65,35-65,75 (65,50); 63,50-63,75 (63,75, 65,50), 8% Bler. pos. 80,25-82, 7% Bler. pos. 72-72,50. — Delnice: Narodna banka 6350-6400, Priv. agrarna banka 242,50-245.

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica: neizpr. - Oves: bl. in srem. 136-138, slav. 138-140. - Rž in ječmen: neizpr. - Koruza: bl., srem. in ban. 110-111. — Vse ostalo neizpr. - Tendence mirna. Promet slab.

„Slovenčeva“ podružnica Ljubljana, Tvrseva cesta

(palača Poštni dom)

sprejema vsakovrstna naročila, tičoča s „Slovenca“ in daje tozadevne informacije

Kulturni obzornik

Tri knjige Matice Hrvatske

Da ne bo nesporazuma, povem takoj: M. H. je za l. 1935. izdala pravzaprav pet rednih knjig, tukaj pa bom poročal samo o treh; o Lukasovih »Britanski otokih« nameravam namreč ob drugi priliki, o IV. delu Reymontovih »Kmetov«, kateri je tudi letos izšel, pa je vredno govoriti samo v zvezi s celotnim prevodom.

Kakor veak naš Mohorjan najprej seže za Kolarjem, tako se Matičar najprej loti svojega »Kola«, ki je res pravi literarni koledar, almanah, kateri letos prinaša 7 ertic in novel, 12 najrazličnejših esejev in razprav ter blizu 40 pesmi; torej kolikor toliko popolna podoba literarnega dela v preteklem letu. Na čelu zbornika je obširna (56 str.) razprava univ. prof. dr. Fr. Fanceva o autohtonosti hrvaškega ilirskega prepoda. Ta razprava, ki je izšla ob stoletnici ilirizma, je tako važna, da je s par besedami ne moreš primerno oceniti, in jo bom pozneje obdelal v posebnem članku. Zelo pomemben esej je prispeval tudi ravnatelj zagrebškega Francoskega instituta Jean Dayre. S kritično ostrino razbira zanosljiva in izmišljena poročila o duhovniških pesnikih takolimenovane »zlate dobe« (15.-16. stoletje) in opominja, s kakšno previdnostjo in pokakšnih metodah mora delati literarni zgodovinar, če se hoče z uspehom pririti akoci težave, ki so pri raziskovanju zadevnega gradiva. Lj. Maraković zavrača nerazumevanja, zaradi katerih mlada »deklamatorska socialna generacija« odklanja lani umrlega Ka. Š. Gjalškega. Tu je nekaj prav duhovitih ugotovitev. Lj. Babič, znani slikar in pisatelj knjige »Umjetnost kod Hrvata v XIX. stoliću« (Matica Hrvatska 1934), ki je že večkrat dokazal, da zna ustvarjati a čopičem in peresom, podaja lepe in močne impresije ob Michelangelovih kipih v Firenzi. Dr. M. Gavazzi (»Iz biologije narodne nošnje«) naštevava nekaj važnejših momentov, kateri pozitivno ali negativno vplivajo na razvoj in ohranitev

narodne noše. Z zgodovino se baviata marljivi R. Strohal, ki je napisal zanimiv članek iz življenja nekdanjih hrv. velikašev, in A. Mikanec, ki govori o Alipaši Rizvanbegoviću, najpomembnejši osebnosti v bosansko-hercegovaški zgodovini sredi preteklega stoletja. Albert Haler, pristaja Crocejeve estetike, je vstal proti zanašanju socialnega momenta med kriterije književnosti. Literatura se rodi vedno le iz čustveno-fantastičnega akta in samo s tega stališča jo je mogoče adekvatno razumeti in oceniti. Socialni moment more biti movens inspiracije literarnega dela, nikakor pa ne kriterij literature. To je bilo res že potrebno poudariti in dobro bi bilo, ko bi si tudi zapomnili oni, katerim je namenjeno. Prof. dr. A. Bonifatić je prevel P. Valéryjev »Semi-raminidn spvev« in ga opremil s kratkim uvodom. I. Hergešić razpravlja na podlagi Pirandellovih del o njegovem humorizmu (tragika + komika). A. Albin pa podaja nekaj misli o sodobni arhitekturi. Ena najboljših stvari v letošnjem »Kolu« je esej dr. Milana Ivišića o zadrugetarstvu, ki naj po mnenju svojih ideologov (Charles Gidel) premaga kapitalistično in komunistično gospodarstvo in ga nadomesti s pravičnejšim in človeku dostojnejšim družabnim redom. Pisatelj kaže na dosedanje uspehe zadrugetarstva in simpatizira z zadržano mislijo. Zeleti bi bilo, da se ta članek prevede za kakšen slovenski gospodarski list.

Od leposlovnih prispevkov je vredno omeniti Vj. Majerja »Tjedan dana iz dnevnika maloga Perice«, kjer Majer na svoj edinstven groteskni način v stilu »Pepića« riše življenje meščanske družine, in I. Dončevića močno kmečko novelo »Lugar« (Dončević zelo spominja na Miška Krnjaca). Ostala proza bi spadala bolj v listek kakšnega časopisa kot v »Kolo« (Pavešićeva »Heteričica« je zanimiva radi čakavščine, v kateri je napisana, Kovačičeva »Smrt u čizmama« pa je preokorna za »Kolo«). Tudi glede pesmi bi morala biti urednika strožja v izbiranju in bi nad polovico osemi lahko izpuštila brez vsake škode za zbornik. Poleg Ujevića in Nazorja so dobre Tadijanovičeve in Majerjeve pesmi. V. Nikolića pa kaže »Pojava« in »Mikarice« takšne, kakor ga poznamo iz »Proletnih svitanje«. »Kolo« krasi tudi nekaj Simunovićevih in Michelangelovih podob ter fotografije nekaterih stavb, med katerimi je tudi Plečnikova škola cerkve sv. Franciška v Šiški.

O Perkovićevih »Novelah« sem bral že mnogo pohvalnih ocen (»Obzore« in »Jutarnji list«) in naravnost slavoospevo (»Hrvatska Revija« 1936, št. 3), ki me pa niso prepričali, da bi se jim pridružil, kakor me avtor sam ni pridobil. Novak Simić (Hrv. Revija) ga imenuje Čehova »naše nove pripovetke«. »Novela« so mu »jedna od najboljših knjiga proze posljednjih godina u hrvatskoj književnosti«, Perković pa eden prvih in najboljših hrv. pisateljev. Jaz se pa nikakor ne morem otrestiti občutka, da je vsa moč njegovega stila in jezika le retoričen verbalizem in sentimentalen patos, čeprav trdi isti N. Š., da je Perković izšel iz poveljnega rodu, ki je »zavrgel vso peno patosa in nepotrebnih besed«. Edino pri prvi noveli »Pripovijest bez naslova«, ki je napisana v najčistejšem maturantskem razpoloženju in ima gotovo mnogo avtobiografskih elementov, bi se človek nekako sprijaznil s tem patosom, ker pomaga orisati študentovsko zaletlost. Drugod pa moti neenotnost v celoti in posameznostih, tako da pisatelj še onih zmožnosti, ki jih ima, ne more uveljaviti; v tem oziru sta brez dvoma najboljši ertici »Djed« in »Škrinja«. Priznati se mora, da Perković življenje ljubi in ga zna opazovati; občuti tudi mnoge boje in notranje viharje, ki pretresajo človeka. Če bi znal vse to tudi drugim pričarati, življenje postvariti, in če ne bi bilo njegovo modrovanje o življenjskih vprašanjih tako klavarno, potem bi že drugače vplival na bralca. Potem bi njegova ljubezen do zemlje, do vasi in kmeta neposredno delovala, zdaj se pa zdri kakor da bereš stvari, ki jih je navdihnila ljubezen, žena in želja, da postaneš pisatelj.

Podobno disonanco sem čutil — kaj morem zato? — ob Bonifatićevem romanu »Krv majke zemlje«, ki ga nekateri hvalijo kakor Perkovića. Dr. A. Bonifatić, prof. v Zagrebu, se je rodil na Krku (Aleksandrovo), študiral nižjo gimnazijo v St. Vidu in je izdal že dve zbirki »Pesmi« (Rijeka 1926, Zagreb 1932). Bavi se z vsemi literarnimi zvrstmi, prevaja (1929) je izdal eseje o A. Gideu in H. de Montherlantu pod naslovom »Ljudi zapada« in piše studije o tujih literaturah (v letošnjem »Ko-

lu« o P. Valéryju). In zdaj, ko je preokračil »lepto polovico« svojih let, se je lotil romana.

»Krv majke zemlje« je petrolej, nafta, ki užiga hujšo strast kot narkotiki, karte in vse oname tega sveta. Če bi zmanjkalo zlata, ne bi tega nihče niti občutil, a na to smrdljivo kri zemlje je danes navezano vse življenje na zemlji. Tudi v hrvaški zemlji so dognali znanstveniki velike množine nafte, katere pa se danes še ne izkorišča, ker tako hočejo kapitalistični mogotci. Boj za to hrv. nafto, ali bolje pohlep po bogastvu in moči, katero prinaša denar, je predmet Bonifatićevega romana. Glavni junak je Tomo Juratović, mali trgovec, ki srečno zbere lepe denarce in se nazadnje zaplete v lov za nafto. In tu smo seje pri problemu dela: kako se vaski človek vživlja v današnje meščansko življenje, ali bolje: v tehnične in civilizacijske pridobitve poveljnega časa. Ker pa je nazadnje tudi priprosti človek željan užilka in bogastva, negativne strani velemeta najno kvarno vplivajo nanj in sprostijo v njem vse monistične in druge nizkotne instinkte. Pisatelj hoče razglati ozadije kapitalističnih metod (nemorale v vseh smereh, podkupovanje, goljufije, skratka vtelesena korupcija), pri tem pa se pokaže, da je njegov Tomo Juratović »Kruppir« v svojem bistvu prav takšen kapitalist kot so vsi oni vampirji, proti katerim se bojuje. Etično tako negativen značaj kakor je Tomo, ki v vsem caplja za čistokrvnim materialisti, je slab zastopnik Zemlje in kmetstva, kateremu pač ne more prinesiti odrešenja. Je pa n. pr. Hamsun v »Blagoslovu zemlje« podoben problem vse drugače zagrabil in tudi rešil.

Končno naj povem še to, da si dejanja sledijo kakor filmski prizori in bi dobro izdelan film o to vsebino brez dvoma dosegel večji uspeh od »romana« samega, ter predvsem še to, da se tudi idejno ne morem pridružiti Bonifatiću. Prvič je njegovo gledanje na človeka tako nečloveško. Človek mu je »mala potkupljiva žvotinja« (152), delo in telma med ljudmi pa zgolj boj za ohranitev vrste. Drugič pa moram protestirati proti XI. in XII. poglavju (139-149), kjer hoče na monsignoru dr. J. Kazaliju pokazati Cerkev kot zaveznico kapitalizma.

Od dela, katero je posvečeno »Ocu, djedovi in evima, koji kopaju ovo zemlju«, smo res več pričakovali. Jože Gregorič.

¹ Hrvatsko Kolo XVI. Književno-naučni zbornik. Uredili B. Livadić i M. Gavazzi. Umjetnički opremio V. Kirin. Zagreb 1935. Str. 304.

² Luka Perković: Novela, Zagreb 1935. Str. 168.

³ Antun Bonifatić: Krv majke zemlje, Zagreb 1935. Str. 192.

Kakšno je bilo mesto Ur?

Iz Abrahamovega mesta

Izkopanine pričajo o življenju v svetopisemskem Abrahamovem mestu

Pred nekaj časa smo že poročali, da posebna komisija vodi izkopavanja na razvalinah Abrahamovega mesta Ur. Danes imamo pred seboj koudno poročilo voditelja te ekspedicije Angleža Woolleya, ki je popisal, kaj je našel v starodavnem Abrahamovem mestu. To mesto je pred kakimi 4000 leti bilo pravo velenje in je bujno cvetelo. Zlasti pa je bila v njem razvita trgovina in obrt. Woolley v angleškem listu »Times« to starodavno mesto takole opisuje:

Ulice tega mesta so bile, kakor smo tega navajeni povsod na vzhodu, precej nesnažne in ozke. Zato pa so bila stanovanja v odprtih hišah primeroma udobna. V tistih družinskih hišah so stanovali gospodarji s svojimi ženami, otroci, žensko in moško služnčadjo ter tudi odrasli sinovi s svojimi družinami. Te hiše so bile zgrajene docela po potrebah ondotevne visokega življenja. Vodo so morali nositi iz mestnih javnih vodnjakov ali pa iz reke. Stanovanja so razsvetljevali z lončnimi svetilkami, leščerbami, katere so polnili z oljem, v katero so vtaknili steno. Hiše so pozimi ogrevali z ogljem. Posoda z žarečim ogljem pa je morala toliko časa stati zunaj na dvorišču, dokler je bilo kaj žarečega oglja in dokler se niso nehali delati strupeni plini.

Stanovanjska oprava je bila precej preprosta. Bilo je nekaj lesenih ali pletenih skrinj, nekaj nizkih lesenih postelj, miz, nekaj stolov ter preprog, slamnjač in blazin, katere so pogrnili po tleh. Jedli in pili so iz lončenih posod. Premožnejša gospodinjstva pa so premogla tudi bakreno posodo, celo srebrne krožnike in čaše so izkopali. Tudi kuhinjska posoda je bila po večini iz bakra.

Ker je bilo trgovsko življenje zelo razvito, so imeli tudi precej razvito trgovsko in kreditno

pravo. Že pred 400 leti so v Abrahamovem mestu Ur poznali čeke in kreditna pisma. Toda pošiljanje teh čekov in kreditnih pism je bilo vezano z velikimi nevarnostmi, ker so bila pota premalo zavarovana in so razbojniki večkrat napadali trgovske karavane, katerim so jemali blago. Transport blaga po vodi je bil najcenejši. Blago ni prihajalo le iz pokrajin višje ob reki, ampak tudi čez morje. Znotraj obzidja, na severni in zahodni strani mesta, so bila trgovska pristanišča. Ohranjen nam je tovrni list iz leta 2048. pr. Kr. za tovar bakrene rude, zlata, slonove kosti, trdega lesa in alabastra. Ta tovar je prihajal iz Perzijskega zaliva. Iz Perzije je čez gorovje Pamir prihajal priljubljeni dragulj »Lapislazuli«, katerega so uporabljali za okraske. Ta trgovina je obsegala večji del tedaj znanega sveta in se je razvijala z nekako papirno valuto, katere je imela za podlago vrednost blaga. Trgovski popotnik je od svojega gospodarja na primer vzel s seboj na pot storjeno blago za prodaj, obenem pa je nesel s seboj tudi kreditna pisma za gospodarjeve podružnice ter menice, katere so bile pisane na lončenih tablicah. To dvoje je potem, kakor nekaj ček, veljalo tudi za plačilno sredstvo. Ko se je tak trgovski popotnik čez delj časa vrnil k gospodarju, mu ni izročil le blaga, ampak tudi pobotnice, katere so bile zopet plačilno sredstvo za nove nakupe, ali pa jih je lahko vnovčil za gotovino.

Vsako pravno dejanje, bodisi, da je kdo prodal svojo hišo, ali pa, da je sklenil zakon, je moralo biti pismeno ugotovljeno. V slučaju kakor pravde je sodišče najprvo zahtevalo, naj se predloži pismena pogodba, katero sta podpisala oba pogodbenika in več prič.

Venizelos na mrtvaškem odru. Velikega grškega državnika, ki je umrl v Parizu, bodo prepeljali v grško domovino.

Usoda športne zvezde

Kakor poročajo inozemski časopisi, bo svetovno znana drsalka na ledu Sonja Henie začela svoj šport izvrševati kot poklic. Pravijo, da je kot športnica sicer tudi zaslužila nekaj, kar pa je bilo zmerom malo. Vendar pa je mlado dekle znalo s temi malenkostnimi dohodki tako skromno živeti, da si je že precej prihranila in da je skoro kar premožna. Že več časa so ji tisti športniki, ki so na ledu imeli manj sreče kakor ona očitali, da si s športom služi denar. Zato so jo že večkrat skušali vreči z njenega prestola ter jo razglasiti za profesionalko. To se kaj rado dogaja, če mora športnik takega slovesa le prevečkrat nastopiti ter za te nastope dobiva celo kako odškodnino, ker bi sicer ne mogel s svojimi sredstvi nikjer nastopiti.

Mlada Norvežanka je brez dvoma doprinesla silne žrtve pri izvajanju svojega športa. Enkrat je nastopila v Parizu, drugič v Londonu, Berlinu, na Dunaju, Bruslju, New-Yorku itd. Če dneve in noči je bila na potu. Prenočevala je v železniških vagonih ali na ladjah, tako, da se lahko reče, da je del svoje otroške in dekliške dobe žrtvovala športu ter pri tem bila ubogljiv otrok svojemu očetu, kateri jo je na teklo dolgo let, ko jo bodo prekosili mlajši. To zahteva že narava. Zato si je dekle mislilo, da bi

bilo vendarle pametno, ko bi iz svoje sedanje športne slave skušalo skovati kaj več dobička, dokler je še čas.

Kdo ji bo torej zameril, če se poslej ne bo več drsala po ledu samo za golo čast in slavo, ampak tudi za dobre dolarje in angleške funte. Tako bo za zvenketajoči denar tudi nastopila v filmu ter razkazovala svoje sposobnosti, trdno prepričana, da je za šport kot amaterka je dovolj storila in da ima pravico žeti tudi sadove svoje pridnosti in svoje nenavadne nadarjenosti za drsanje.

»Koliko pa mislite, da sem stara?«

»Po polti bi vas imel za 18 letno dekle, po obrazu bi sodil, da ste še le 17 let stari, po vaših licih bi pa mislil, da ste še 14 letna deklica.«

»No — in ...«

»Ce vse to stečiem, zneso natančno 49 let.«

»Natakar, prinesite mi takoj porcijo cmokov!«

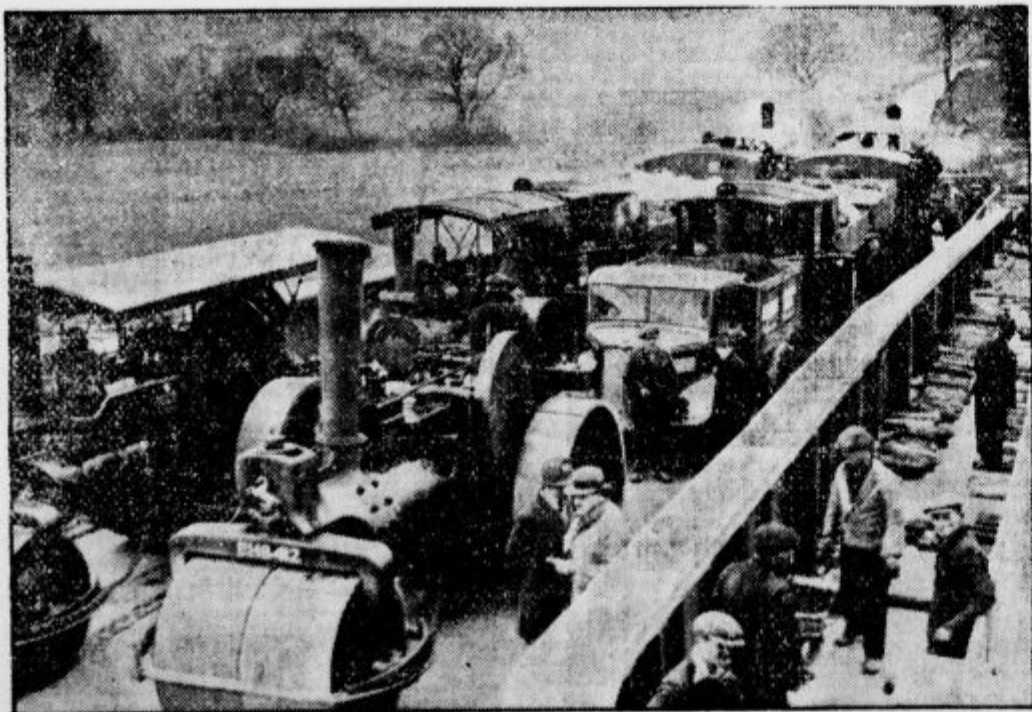
»Z veseljem, gospodi!«

»Ne z veseljem, ampak z zeljem!«

On: »Slišim, da si bila za model slovečnemu slikarju. Za katero sliko pa?«

Ona: »Za sliko Kleopatrin s kačo.«

On: »Katera je bila pa za Kleopatrin?«

Most preizkušajo. V Exeteru na Angleškem so zgradili nov most. Da preizkusijo njegovo nosilnost, so ga obtežili s težkimi lokomobilami in naloženimi avtomobili.

Povodenj v Ameriki

Pri New Jerseyu je zaradi povodnji skočil s tira vlak, ker je voda zalila nasipe in izpodkopala tračnice.

Reka Blackstone River je zalila mesto North-bridge v državi Massachusetts

»Glejte ga no, fantka, prav nič se ne boji!«

„SLOVENEČ“ pred 60 leti:

V četrtek, 23. marca 1876.

Meščanje!

Osem let je že minilo, kar v našem slavnem kranjskem glavnem mestu Ljubljani ena stranka sama vlada, in brez vpliva naše narodne neodvisne stranke gospodari z našim davkom. To je ona stranka, ki ni prijazna našim narodnim prizadevanjem, ki je sovražna našemu domačemu jeziku in domači šegi naši.

Meščanje! Vi vsi veste, kaj Vam je prineslo v tem času gospodarstvo teh ljudi: povišali so priklade na davek, mestne blagajnice so prazne, kupčija in obrtnija peša, naše deželne koristi se zanemarjajo, za domačo omiko našega roda se ne skrbi, a pač se dela nam škodljiva nemška politika.

No tedaj! ne volite Vi, ki hočete, da bode tega slabega gospodarstva enkrat konec, nič več onih mož, katere Vam svetuje od birokratov podpirana stranka, temveč volite spodaj zapisane kandidate naše samostalne meščanske narodne stranke.

Mi Vam priporočamo za volitev v III. razredu, ki bode v ponedeljek 27. tega meseca, te-le gospode:

J. N. Horak, hišni posestnik,

Jožef Jurčič, urednik,

Karol Kljun, stolni kaplan,

Jožef Regali, mizarski mojster.

Od meščansko-narodnega volilnega odbora

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 21. marca. Protestantska srenja je nedavno izdala poročilo preteklega leta, iz katerega je razvidno, da šteje srenja 279, v drugih krajih pa 66 duš... Iz gori omenjenega poročila je razvidno, da je šolo v preteklem letu obiskovalo 93 otrok in sicer 50 dečkov in 43 deklic. Izmed teh so 3 judje, 26 protestantov pa 64 katoličanov... Kdor ve, da imamo v Ljubljani 4 javne in 1 privatno šolo za dečke, 3 javne in 3 privatne šole za deklice, v katerih so tudi nemščina zadosti, da, še veliko bolj goji nego slovenščina, mora pač strmeti da toliko katoliških otrok obiskuje protestantovsko šolo... Če liberalci uganjajo komedijo, se saj katoličani tem ljudem ne dajate za nos voditi.

Domače novice.

(Volilni oklic meščansko-narodnega odbora), katerega objavljamo na prvi strani, se po določi slavne deželne vlade ne sme nabiti na mestnih voglih!!

Človekov dobrotnik je med!

Ze kulturni narodi najstarejših časov, zlasti pa Grki, Rimljani, Indijci in Egipčani so poznali med kot krepko in lahko prebavljivo živilo. Zlasti pa so bili Rimljani med prvimi narodi, kateri so se zanimali za pridobivanje medu, ker nam je ohranjenih več spisov o čebelarstvu med Rimljani. Tudi v zgodbah svetega pisma stare zaveze se omenja med večkrat kot nekaj posebno imenitnega. Tudi pri starih Slovanih in Germanih je bil med zelo čislán, zlasti pa je bila čislana pijača, katero so pridelovali iz medu in so jo imenovali medico.

Kakor je 30-letna vojska (1618–1648) uničila v Evropi marsikakšno kulturno pridobitev, tako je začuda uničila tudi med, oziroma uporabo medu. Vendar pa ni bila vojska vsega kriva, ker so začeli tedaj izdelovati umetni sladkor iz trsja, pe-se in krompirja. Tako je med kot ljudsko živilo vedno bolj stopal v ozadje, čeprav bi bil po svoji hranilni in zdravilni vrednosti zaslužil vedno večje upoštevanje.

Med je prejkoslej zdravo in krepko živilo. V njem je dovolj tako imenovanega groznega in sadnega sladkorja, vsled česar ga človekova prebavila lahko takoj predelajo in odvedejo v kri. Docela drugače je pri sladkorju iz sladkornega trsa, ki je sam na sebi neprebavljiv in ga mora šele solna kislina v človekovem želodcu tako predelati, da lahko uporabne snovi preidejo v kri. Iz tega je razvidno, da se sladkor iz sladkornega trsa počasneje presnavlja, zlasti pa, ako je želodec šibak, ali pa, ako pride preveč sladkorja v želodec. V tem slučaju gre mnogo sicer koristnih stvari neprebavljenih v izgubo, kar povzroča zopet želodčne in črevesne nepravilike. Če to premislimo, šele lahko razumemo, koliko škode trpijo ubogi otroški želodčki, na primer o praznikih o božiču, o veliki noči in ob godovih, in koliko denarja zmečejo starši za take škodljive sladkarije!

Na drugi strani nas mora pa učiti tudi pogled v izdelovanje sladkorja. Koliko mehaničnih in kemičnih procesov je treba v raznih kotlih, ceveh in filtrih, kolike vročine je treba, da dobimo primer-no sladilo, ki se potem imenuje sladkor! Na drugi strani pa pogledmo čudovito predelovanje medu po najbolj naravni poti, po pridnosti pridne čebeli-ce! Čebelni panj je najbolj naravna, najbolj popolna

in najbolj smotrna sladkorna tovarna, kakršno ne more doseči noben človek. Tukaj čebelica ničesar ne razkraja. Hrana čebel je sestavljena le iz zdravilnih in plemenitih rastlinskih snovi, torej iz naravnih izdelkov. Nektar, medena rosa, na rastlinah se snuje pod vplivom solnčne svetlobe, vsled česar ima med večjo moč in večjo vrednost za človeško življenje. To imenujemo radioaktivnost. Zato je v medu polno vitaminov.

Vrednost čistega čebelinega medu je brez dvoma v njegovih sestavinah. Poleg tega pa ima, drugače kakor pa umetni sladkor, še mnogo drugih dobrih lastnosti, zaradi katerih je postal pravi prijatelj človeka. Kdor uživa med, se mu krepijo mišice in utrjujejo ter umirajo živci. Pa ne samo to. Tudi za redno prebavo je uživanje medu jamstvo, ki nikdar ne goljufa, zlasti pa ne pri otrocih. Pri slabih ali napadnih prehrani izravnavna težave želodca ter preprečuje v tem pogledu mnogo bolezni.

Res pa je, da jed ni tako poceni, kakor umetni sladkor. Vendar pa tudi to velja samo na splošno. Če pa vzamemo vrednost medu po njegovih dobrih lastnostih, spoznamo, da je tudi najdražji med mnogo cenejši, vsekakor pa mnogo bolj zdrav in krepko živilo, kakor pa umetni sladkor.

(To vrstico so povzete iz časopisa »Österreichische Kneippblätter«.)

»Ali se kdaj vaše mnenje križa z menjem vaše žene?«

»Seveda se, toda moja žena tega nikoli ne opazi.«

Ing. arh. Herman Hus:

Ljubljanska bolnišnica Kje bi bilo za njo primerne prostora

Vsako urejeno mesto napravi parke in sprehajališča ter pogozuje okolico za odpočitvališča meščanstvu in zboljšanje zraka v mestu samem. V še večji meri mora pa skrbeti za primerno okolico in nepokvarjen zrak svoji bolnišnici, kakaj v obeh primerih gre za ohranitev in vrnitev zdravja, za zavarovanje delovne moči mesta.

Dobro izbrana lega bolnišnice je največje važnosti, kajti ustreza mora vsem prometnim zahtevam ter zdravstvenim pogojem, oboje vpliva močno na v zavodu dosegljive uspehe. Že psihološko učinkuje lepa okolica blagodejno na bolnika, v še večji meri pa vpliva suha lega, mnogo sonca in sveži zrak z vetrovi, ki aktivno posegajo v zdravstvene postopke. Pri vsem tem je skrbeti, da bolnišnica ne trpi vlad ropota prometnih cest, zavoljo tam proizvajane prahu, nadalje diina in saj iz tovarov in železniških naprav. Ne sme pa stati na močvirnem svetu, ki je meglen, kar slabi sonce in mu odvzema zdravilno učinkovite ultravioleto žarke.

Še to praktične strani je skrbeti, da je na razpolago dovolj dobre vode in je dober odvod iste z vso umazano mogočo, kar predpostavlja brezhibno kanalizacijo. Izbrana lega mora imeti najugodnejše zveze s kolodvorom in vsemi deli mesta v obliki, da je prevoz bolnikov čim krajši. Tudi mora biti v mestu stanujočim bolnikom po izpostavitvi iz bolnišnice naknadno potrebno ambulantno zdravljenje z neprevleko razdaljo in ugodnimi prometnimi sredstvi resnično lahko mogoče.

Stavbišča mora biti za vsako posteljo najmanj po 100 m², torej bi v Ljubljani morala biti parcela najmanj 25 ha velika, to je seveda za vse zdravstvene zavode mesta, ki tvorijo skupno potem veliko splošno bolnišnico. Stavbišče mora ležati kolikor mogoče proti jugu ali jugovzhodu, jugozahodna stran je že manj priljubljena. Poveem izključena je pa severna lega; tudi vzhodna in zahodna stran je neuporabljiva.

V primeru ljubljanske splošne bolnišnice je bilo nasvetovanih več prostorov, tako severni del mesta proti Posavju, ob Rožniku ter na Golovcu. Vsi navedeni kraji imajo gotovo mnogo sonca in vetra, imajo pa tudi več senčnih strani. Severni del mesta ima le tanko plast zemlje, saditev dreves je zelo otežkočena in nemogoče si je predstavljal bolnišnico brez izdatnih nasadov. Nadalje je znano, da prevladuje v Ljubljani jugozapadni veter, kateri žene celoten porabljen zrak mesta, predvsem pa dim in smrad železnice ravno na ono stran. Podrobnosti sicer nima teh nedostatkov, ima pa ilovnata tla, temeljitev je to zelo draga; priključno ravneža, malo zvišanege sveta je pa pod Rožnikom le toliko, kolikaršen je vrt sedanje splošne bolnišnice, kar je pa vsekakor premalo. V poštvi bi moralo priti tudi pobočje, kjer je pa zidanje zelo neracionalno. Enak slučaj, zavoljo vegastega terena še težje je predlagati Golovec, kjer bi se imeli boriti s še večjimi težavami zgolj tehničnega značaja. Ostali bližnji predeli mesta so v večji meri ogroženi od industrije, ali so močvirni odnosno preveč od rok, da ne morejo priti v večji meri v poštvi za stavbišče splošne bolnišnice.

Iz navedenih razlogov in okolnosti in ker bi bilo težko dobiti celoten kredit za zidavo povsem nove bolnišnice v eni potezi, je umestno, da si ogledamo še stavbišče in okolico današnje splošne bolnišnice ter da ga preizkusimo glede njegove ustreznosti za izvršitev popolne reorganizacije naše bolnišnice. Ugotoviti je treba, kako bi bilo najboljše mogoče odstraniti vse težbe nedostatke, ter stavbišče z okolico tako predelati, da bi v največji meri odgovarjalo sodobnim zdravstvenim zahtevam in obenem dopuščalo graditev bolnišnice v zaporednih dobah. S tem bi se približali našemu cilju, kajti ta postopek bi bil tudi našim danim razmeram zmogljiv.

Glede pobližnjega stavbnega programa, za danes le na hitro povedano, si predstavljam popolno reorganizacijo današnje splošne bolnišnice tako, da se najprej zida na levem bregu Ljubljane nov kirurški oddelek, današnji naj se pa predhodno uporabi za razširitev internega oddelka. Nato se prvemu prizida nov interni oddelek, podpre se del stare bolnišnice in zida zopet nov oddelek vse do tleja, da bi se vsi sedanjí oddelki, nastanjeni po raznih pavilijonih, strnili v novo veliko bolnišnico. Tudi upravni in gospodinski prostori bi dobili na primernejšem mestu nova poslopja, v kolikor se ne veda sedanja ne bi bila prvovrstno uporabljiva.

Za izvedbo tega postopka ter sanacijo okolice je potrebna seveda več prostora nego ga premore današnja splošna bolnišnica, ki meri le nekako 6,5 ha.

Nujno bi bilo, da se odkupi vsa na današnja bolnišnico mejna okolica, predvsem šentpeterska vojašnica, ki se pa mora v vsakem slučaju takoj podreti. Inkorporira naj se Vrazov trg z Lipičev ulico ter potjo za bolnišnico. Nadalje naj se skuša pridobiti vrt šentpeterskega župnišča, župnišče naj se pa prenese na nasprotno ležeči kompleks ob Hrvatskem trgu. Enako je treba kupiti stavbišče nasproti Leonišču. Nadalje bi bilo združiti onstran Ljubljanske vsa zemljišča do Poljanske ceste v ve-

lik vrt, počenši od Ambroževega trga pa do mestne pristave, predpostavljajoč, da se mora stara cukrarna z okolice nizkih hiš prej ko slej odkupiti in podreti. Cesta ob Ljubljani bi se za vozni promet zaprla. Ta stran bi služila gospodinskemu obratu bolnišnice; tu bi bili vrtovi zasajeni s košatim drevjem, nekaj zračni filter celumu bolnišničnemu naselju.

Oba dela to- in onstran Ljubljane bi se vezala interno s posebnim mostom pod cestnim nivojem, ki bi se iztekal s posebnim hodnikom v podpriljišču centralne bolnišnice.

S pritegnitvijo vrtov gluhonemnih, Slajmerjevega doma, ženske bolnišnice in Leonišča, vsakokrat z neposredno danes privatno okolico, nadalje parka na Hrvatskem trgu tostran, Lichtenthurnovega zavoda, Marijanišča in nekdanje prišilne delavnice onstran Ljubljane ter obeh njenih bregov bi se ustvarilo pomerje, okrog 40 ha veliko, vse zasajeno, sami vrtovi in parki, ki bi tvorili ogromen zračni rezervir in najlepšo okolico bolnišnice.

Tako združeno stavbišče nove velike centralne bolnišnice garantira vsem poslopjem popolnoma južno lego, tudi jugozapadni, prihajajoč preko Gradu in delno Golovca je očiščen bi izgubil v teh vrtovih zadnji sled slabega zraka. V tej smeri ni ne tovarne ne večjih železniških naprav, ki bi moge ogroziti ozračje bolnišnice.

Mariborska občinska uprava na delu:

Sanacija avtobusnega podjetja

Avtobusno podjetje je prinašalo Mariboru doslej skoro en milijon izgube na leto

Maribor, 23. marca.

V težki dediščini, ki jo je prevzela sedanja mariborska občinska uprava, je posebno poglavje mestni avtobusni promet, pri katerem je mestna občina doplačevala dosedaj na leto en milijon dinarjev. Dasi se je prejšnja občinska uprava trudila, da bi to podjetje sanirala, si vendar ni upala zagrabiti problema pri korenini in ga rešiti temeljito. Mestni avtobusni promet ima v obratu 14 voz: 3 Chevroleta, 1 Forda, 4 Saurerje, 3 Austrofiata in 1 Renault, dočim so 4 Chevroleti in 2 mala Renaulta zaradi izrabljenosti izločeni in ne morejo služiti niti za rezervno. So pa tudi vsi Chevroleti na poti, da se izločijo in prav tako veliki Renault. Nujna je tedaj nabava novih vozov, da se vozni park podjetja vsaj deloma obnovi in osposobi za nemoten obrat.

Z obnovo voznega parka pa je ozko zvezano tudi vprašanje sanacije celega podjetja. Kajti tako več ne more iti, da bi mariborski občinski plačevalci plačevali na leto milijon dinarjev samo zaradi tega, da se bodo mogli potem voziti z avtobusi po mestu. Sedanja občinska uprava se je tega vprašanja energično lotila. Bile so na razpolago samo tri možnosti: Ali podjetje sploh ukiniti, ali pa ga postaviti na tako podlago, da se bo vsaj vzdržalo samo. Ker iz javnih ozirov prvi dve možnosti ne prideta v poštev, so vzeli vprašanje sanacije v okviru Mestnih podjetij temeljito v pretrse. Ugotovili so tri temeljne pomanjkljivosti pri avtobusnem podjetju: Prva so sedanji stari, izrabljeni vozovi, ki se morajo neprestano popravljati. Nekateri vozovi so že 10 let v obratu. Druga pa je ta, da se dosedaj avtobusno podjetje ni poskušalo prilagoditi novodobnemu tehničnemu razvoju ter je vzdrževalo promet še vedno na bencinski pogon, ker je z ozirom na visoko ceno bencina nerentabilno. Tretji pa se je poleg tehnične plati zamerjalo tudi komercijalna stran vodstva podjetja. — Vsa ta vprašanja je ravnateljstvo MP temeljito preštudiralo, zlasti še vprašanje vodstva avtobusnega prometa, ker bi sama tehnična izpolnitev voznega parka nikakor ne zadostila.

Po daljšem študiju je začelo ravnateljstvo MP sedaj svoj program izvajati. Prvi korak k sanaciji avtobusnega prometa je izmenjava sedanjih vozov na bencinski pogon z vozovi na pogon s plinskim oljem. Nekaj časa so razmotrivali, da bi se sedanji vozovi preuredili na pogon z ogljenim plinom, vendar bi preureditve stale skoro toliko, kakor novi avtobusi, poleg tega pa skoraj ni razlike v ceni pogona z ogljenim plinom ali plinskim oljem. Samo da imamo v drugem slučaju na razpolago popolnoma nove avtobuse, dočim bi se morali pri preureditvi mučiti na pogon z ogljenim plinom še vedno s starimi ropotijami. Na podlagi teh ugotovitev se je odločilo ravnateljstvo za avtobuse z Diesellovi motorji. V ceni je nafta nad polovico cenejša kakor bencin. Nafta (plinsko olje) se prodaja danes po 3 do 3,50 din. bencin najmanj po 8 din pri odjemu večje količine. Po-

Prometne zveze so z vsemi deli mesta, prav posebno pa s kolodvorom, ugodne. Ker bi odpadlo mnogo cestniš v območju bolnišnice, bi se tudi nevarnost prahu in cestnega ropota zelo znižala.

Glede Zaloške ceste morem pa že danes reči, da bi se lahko našla rešitev odstranitve tramvaj-skega prometa, sicer pa mislim situirati vse stavbe v bolnišnici s hrbtom obrnjene proti cesti in bi se s tem prav močno zaježil prenos šuma v bolnišniške prostore. Zvonjenje v cerkvi in kapeli se bo znižalo na najmanjšo, kakor hitro se zgradi mrliška veža pri Sv. Križu, kamor bi se vsi v bolnišnici umrli ponotič brez hrupa odpremili. Če bi pa še vedno hoteli šentpeterski zvonovi, naj se pa line proti bolnišnici zazidajo.

Ze sedaj važno je nujna izpeljava obeh zbiralnih kanalov izven območja bolnišnice, ter uvežanje vseh prečnih kanalov v ista, da se ne bodo iztekali v Ljubljano že v mestu in okužali ozračja ravno proti bolnišnici v največji meri.

Tako bi nova splošna bolnišnica lahko ostala na sicer razširjenem, toda starem prostoru, najozje povezana z drugimi v neposredni bližini ležečimi zavodi, predvsem pa z anatomskim inštitutom, ki se mora razviti v univerzitetno kliniko. Dandanes streme povsod za koncentracijo zdravstvenih zavodov v eno celoto, ker je kot taka ugodnejša in cenejša. To je temeljna ideja novega Medical centra Ljubljane, kot bi ga smelo morali imenovati, ter se z njim postaviti ob stran najkulturnejšim narodom in najboljše urejenim mestom Evrope in Amerike.

leg tega je pri isti obremenitvi potrošnja nafte manjša kakor potrošnja bencina. Z uveljavitvijo avtobusov z Diesellovi motorji bi se pocenil ves pogoski obrat mestnega avtobusnega prometa za 30 do 50 odstotkov.

Mestna podjetja so povabila 17 svetovnih tvrdk, ki izdelujejo avtomobile na Dieselov pogon, h konferenci. V končno odločitev je prišlo 7 uajboljših tvrdk, upravni odbor pa se je odločil za avtobuse tvornice Maschinenfabrik Augsburg - Nürnberg (MAN), ki je svetovnoznana. Zanimivo je, da so Diesellovi motorji te tovarne dobili prvo darilo pri najtežji preiskujnji, ki se je vršila od julija do oktobra 1934 v Rusiji. Izkazali so se med 16 svetovnimi konkurenti kot najbolj ekonomični, najbolj sigurni v obratu, najbolj hitri v pogonu. Pri tej tovarni je upravni svet naročil za enkrat dva velika avtobusa. Tvornica bo dobavila samo šesti, dočim se bo karoserija nabavila pri nas. Avtobusa imata po 90 KS, v dolžino bosta merila 8,65 m, sedežev pa je mogoče namestiti v notranjosti 32 do 42. Obratovala bosta na prosti Maribor-Celje. V načrtu je še nabava 4 manjših voz, s katerimi se bo vzdrževal obrat v mestu. Vsi stari nerabni vozovi se bodo izločili iz prometa, ostali pa se bodo uporabljali na manj težavnih progah, ali pa bodo služili kot rezerva.

Naznanila

Liubliana

1. *Prosvetna zveza Ljubljana-Mostor* ima danes ob 8.30 redni sestanek v dvorani hotela »Mikloš«. Na pravniki se skupno vs. obhajajo ob 7.30. cerkvi pri glavnem oltarju. Udeležite se polnočnega. — Talnik.

1. *Kat. prose. društvo za franč. župnijo* ima danes ob 8.30 redni sestanek. Predaval bo inšpektor g. dr. Ivan Dolanc. Mostar in njegova okolica.

1. *Deletski odtok Salezijske prosvete na Kodeljevo* pripravi drovi ob 8 v društveni sobi materinske prosvete, jutri ob 6 pa imamo skupno sv. obhajilo.

1. *Kino Kodeljevo* igra danes dvojni spored: »Dva, ki se zeda imata« (Hensla Müller, Harry Liehtke) in »Edi v zadregu«.

1. *Prvebi zbor društva Kravsko-Trnovo* koncertira v petek, dne 27. t. m., ob 8 v Filharmonični dvorani. Nastopi društveni moški zbor pod vodstvom zborovodje Simona Kijala ter zopole celo vredo zborovskih del starejše in novejšje literature. Predpogleda vstopnice bo od 7 ure dalje v knjižarni Glasbene Matice.

Nočno službo imajo lekarnar: mr. Bulina.

Humor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Garpus, Moste.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Torek, 24. marca: *Tuje dete*. Gostovanje v Celju. Izven.

Sreda, 25. marca: *Tuje dete*. Izven. Cone od 10 Din navzgor.

Četrtek, 26. marca: *Siromakovo jagnje*. Red četrtek.

Opera. — Začetek ob 20.

Torek, 24. marca: *Apropos, kaj dela Andulaf* Red Sreda.

Sreda, 25. marca: *Kavaler z roko*. Premijera. Izven.

Četrtek, 26. marca: *Carmen*. Red B.

Petek, 27. marca: *Poljaki okoli sveta*. Red A.

Sport

Po prvem pomladanskem treningu

Marsikdo, ki se je zadnje nedeljo izživljal na športnem prostoru, lazi danes okoli, kot da bi ga mučil protin v vseh udih. Toda to je le posledica prvega treninga, vse mišice ga bolijo. Vsako leto se to ponavlja približno ob tem času. Pride topla solnčna nedelja. Prvič so tekališča in skakališča suha, vse je, kakor si le more želeli atlet.

Taka je bila tudi zadnja nedelja, ki je vse strunne športnike in vse, ki hočejo to postati, izvabila na igrišča. Mnogo jih je bilo prvič zunaj na igrišču. Vsi so navdušene trenirali, trenirali z novo obujeno športno ambicijo. Kar prvi dan so hoteli teči 100 m izpod 12 sekund. Hoteli so zagnati kope blizu 50 m in preskočiti so morali najmanj višino lastnih ramen. Zdelo se je, da hoče marsikdo biti močnejši od črnca Louisa in hitrejši od Nurmija. Redki so oni, ki so celo zimo trenirali po telovadnicah, kar jim je omogočilo ohraniti one mišice, ki so pri njihovih vežbah potrebne, gibčne in prožne. Prav malo je takih, zato je ta strašna bolečina v mišicah, ob začetku sezone, skoro pri vseh na dnevnem redu.

Kar prvo jutro po prvem treningu se že začne. Kakor običajno hočeš zapustiti posteljo z elegantnim skokom, toda, oh, ves tvoj hrbet je ena sama boleča kupa mišic. Počasi se vstavljaš in zlezeš iz postelje. Previdno se umivaš in briješ, kakor da bi bilo telo pokrito z ranami. Komaj dvigneš čašo z mlekom. Tvoji dragi v družini ti morajo pomagati in se seveda smejejo na tvoj račun. Pot preko stopnic ki so danes posebno dolge, je pravi križev pot in stopiti na tramvaj je poglavje zase.

Zdi se ti, da stoji te dni ves športni svet pod znamenjem bolečin v mišicah. Kamorkoli pogledaš, stokajo športniki. Prvega boli tukaj, drugega drugje in vendar je v vsem nekaj vselega, kadar se pogledajo medsebojno polni razumevanja in si namigavajo, če ta ali oni pri kakih hitrih kretnjih zajeti prav iz notranjosti svoje duše. Polni razumevanja te takrat pogledajo: Ah, tudi ti, moj sin, tudi za te bi bilo boljše, ako bi včerajšnji popoldne preupal, kakor pa da si se podil po igrišču. — In vendar so vsi le ponosni na svoje stanje, ker je to dokaz »športne sposobnosti«. Tako prenaša vsak svoje bolečine udano in poln hramorja.

Vse obvlada ta bolečina in vendar nihče ne podleže. Vrh tega pa poznajo vsi krasen »protistrup«. Ob prvi priliki, brez ozira na bolečine, zopet ven na igrišče in vkljub vsem neprijetnostim zopet trening, morda malo previdnejši, toda tudi v tem slučaju bo še tako trdovratna bolečina zapustila mišice, ki se polagoma navajajo na staro opravilo.

Grafika : Disk

Na praznik, v sredo, bo imela Grafika simpatično moštvo Domželanov v gosteh. Kakor Grafika, tako tudi Disk gojita lep kombinacijski nogomet, zato obela biti srečanje zanimivo. Tekmo bo kot prijateljska trening-tekma. Začetek ob 3 popoldne. Vstop prost, pobirali se bodo prostovoljni prispevki. Prijatelji klubov vabljani!

SK Grafika. V sredo igramo z Diskom na igrišču Primorja ob treh popoldnih prijateljsko tekmo. Moštvo mora biti ob 2 v društvenih prostorih, kjer bo postava moštva. Blokar in Pipan naj pripravita opremo. Novak in Mekina naj skrbno priredita.

SK Reka. Saja upravnege odbora se vsi danes zvečer ob 20 v gostilni Konzum na Tržniški cesti. Se stanek rezervir ob 19 na igrišču.

SK Istran — Jelčica. V sredo, dne 25. t. m. mora biti rezervir tekmo ob 13.30 na igrišču »Korotana«. V slučajni slabega vremena se tekma ne igra. — Talnik.

Vremenska poročila

Jugoslovanske zimsko-sportne zveze in Zveze za tujski promet z dne 23. marca 1936:

Kranjska gora po stanju danes: 2 C, barometer pada, oblaki so se je, mirno, 10 cm sneženja.

Rateče, po stanju danes: 2 C, barometer pada, oblaki so se je, mirno, 10 cm sneženja.

Trdin, Krnica in Tamar, po stanju danes: 150 cm sneženja. Smuka dobra.

Blatna Boh. Jezero, po stanju danes: 7 C, prhl, mirno, snega v dolini ni.

Velika Planina, po stanju 20. t. m. — 2 C, barometer se dviga, imamo, solnčno, snega 90 cm, sneg srnat. Smuka prav dobra.

Kolce, po stanju 21. t. m.: — 4 C, 100 cm sneženja, solnčno, mirno, smuka prav dobra.

Mariborsko gledališče

Torek, 24. marca ob 20: *Siromakovo jagnje*. Red A.

Sreda, 25. marca ob 15: *Cigan baron*. Zlilane cone.

Ob 20: *Kariera kancijata Vinea*. Globoko znižane cone. Zadržite. — Družina Tita Valjakova.

Celjsko gledališče

Torek, 24. marca: *Svarkin*. *Tuje dete*. Gostovanje Ljubljanske drame. Začetek ob 8 zvečer.

L. Ganghofer: 45

Grad Hubertus

Roman

Tasilu je imel globoke brazde med obrvmi, in Kati je menda onemela. Forbeck je snel platno s stojala in ga zakril. Potem so odšli počasi proti gradu. Ko so prišli do ribnika, je vprašal Tasilo: »Ali imate sedaj vse, kar potrebujete, ali pa vam bo še morala sedeti?«

Plaho se je ozrla Kati na Forbecka, ki kar ni našel odgovora. »Mislil, da bo to, kar imam, dovolj. Tudi ne smem biti neskrnčen.«

»Neskrnčen? Vaša slika ne sme trpeti škode. Jutri, pri tem nemiru v hiši — toda mogoče pojutrišnjem. Govoril bom s Kleesbergovo. Ko vam bo Fric po obedu prinesel reči, vas obvestim.«

Forbeck se je mogel zavaliti samo s pogledom, bilo mu je, kakor bi ga kdo tiščal za grlo. Ne da bi dvignil oči, se je priklonil pred Kati. Tasilo ga je spremlil do brestovega drevoreda; ko sta stopila v senco dreves, je dejal: »Vam je dobro, vi emete po mili volji stati pred svojim rastočim delom in nobena misel vam ne moti sreče vašega ustvarjanja.«

Forbeck je priklinal, kakor bi se o tem rene dalo dvomiti.

»Toda jaz!« Tasilo se je ozrl proti planinam. »Jaz bom moral svojo srečo še trdo loviti. Tu goril!«

Kiti je obstala pri ribniku, in dočim je sledila z očmi onima dvema, je stegnila roko v hladen dež vodomet. Videla je, kako sta se Tasilo in Forbeck poslovila, kakor bi šlo za umakniti. Rahla groza jo je spreletela čez pleča: doaknila je roko in si jo obrisala v robec.

Ko je prišla k mizi, jo je Gundl Kleesberg začuden vprašala: »Otrok, kaj ti pa je?«

»Meni? Čisto nič! Morda nekoliko nestrpnosti. Ne morem dočakati, da prideta Robert in Vili.«

»Ali se jima pelješ do postaje nasproti?«

Tasilu je naglo segel vmes: »To pa odavetujem.« Govoril je o pračni cesti, o dušehi vročini. Kiti je brž spoznala, da je vse samo izgovor, in je razglabljala: »Zakaj me hoče obdržati doma?«

Kleesbergova ni imela tako tenkega posluha. »Mogoče si tudi nekoliko utrujena.« je dejala.

»Danes si dolo sedela in nič počivala. Ne vem, kako sem mogla to pretrpeti. Seveda, gospod Forbeck je bil tako sredi najlepšega dela. Toda če pride spet pojutrišnjem —«

»Pojutrišnjem? In po teh urnih besedah je počasi dostavila: »Še ena seja?«

»Da, otrok, nekoliko se moraš žrtvovati!« je opomnila Gundl Kleesberg materinsko. »Tasilu pravi, da je potrebno zaradi slike. Tako lepega dela ne smemo z ničemer ovirati.«

Tasilu je pogledal Kleesbergovo in se nasmešnil. Kiti je samo skomizgnila z rameni. Toda njena dobra volja se je presenetljivo hitro izboljšala.

Po obedu, ko so šli na verando, se je obesila Kiti bratu za roko. »Tas? Odkrito! Zakaj me hočeš imeti doma?«

»Pridi gori k meni, ko teta zadremlje, in boš zvedela!«

Na verando Tasilo ni sedel na svoj navaden prostor. Molče je izpil kavo, pograbil časnik, priklinal za pozdrav in izginil.

»Kaj mi je,« je vprašala teta Gundl začudeno. Kiti je odgovorila zelo resno: »Delal je pozno v noč in danes spet vse predpoda, hotel si bo nekoliko odpočiti. Soparno je danes! Kar duši. Tudi ti se nič ne oziraj name. Če si utrujena —«

»Da, sree, hvala!«

Konaj je Kleesbergova izginila, je smuknila Kiti neslišno po stopnicah in v razburjenem pričakanju stopila v sobo k bratu.

»Tu sem, Tas!«

»Pridi sem!« Pritisnil si jo je na prsi. »Govoriti moram s teboj.«

»O meni?«

»Ne! O tvojem bratu Tasu.«

Zdaj se je oddahnila in se zasmejala. »Kako si slovesen!«

Gladi jo je po lasih. »Rad te imam. In vem, da me ljubiš tudi ti. Zato bi te rad obvaroval pred neprijetnim presenečenjem. Pojdi sem! Nekaj ti bom pokazal!« Odvedel jo je k pisalni mizi, posadil si jo na kolena in odprl predal. »Poglej si te slike!« Dal ji je v roko umetniški pastel v rjavem plišastem okviru.

Fotografija mlade dame! Še preden se je Kiti ozrla na sliko, se ji je nekaj posvetilo. Radostno je vzklisknila: »Tas? Pa se vendar ne boš —«

Nasmehnil se je. »Poglej si vendar sliko!«

Zajel jo je mik skrivnosti. V blaženi grozi je radostno zmignila z rameni. »Kako lepo, bajno! Ta mehkva usta in čudovite oči —« Tedaj se je zdrznila: »Toda Tas? Ti? To je vendar gospodična Herwegh z dvornega gledališča? Seveda! To je ona! Čula sem jo že trikrat. Nazadnje kot Fides v Preroku! Bila sem vsa iz sebe od vznichenja in tulila sem, da je teta Gundl začela srdito svatvi.« Kiti se je zasmejala. Sredi smeha je obstala in se zresnila. »Gospodična Herwegh je velika umetnica. Toda kar me je takrat tako globoko prevzelo in sem menila, da mi mora stajati srei — pomislil Tas, v velikem prizoru med Fides in njenim sinom, takrat mi je nenadoma sinilo skozi glavo: ali ni bila morda mama takšna ko gospodična Herwegh kot Fides?!

Besede so ji kar vzele iz ust in Tasilo jo je vesel poslušal: a zdaj je nagubanil čelo: težko sopeč je odklinal z glavo.

Kiti je držala sliko v roki, nastanjala lice bratu na ramo in gledala v prazno. »Bila je nesrečna zame, da sem morala mam tako zgodaj izgubiti. Čim bolj sem stara, tem huje me boli. In če se spomnim na mam, je vse prazno pred menoj. Nihčeja ne vidim!« Dvignila je glavico in pogledala bratu v oči. »Tas, ali ni prav za prav zelo čudno, da nimamo nobene mamine slike ne tu v Hubertusu, ne v Monakovem?«

Tasilu je glas omahoval. »Mama ni nikoli dovolila, da bi jo slikali.« Privil je sestro tesneje k sebi. »Saj sem ti vendar že večkrat opisoval mater.«

»Kako lepa je bila in kako dobra, da, Tas! Toda ne vidim je. Če si jo hočem vobličiti, se mi vse razblini. Vidim lase, oči, toda nobene podoba, ki bi jo mogla obdržati v sre. In po tem neutešno hrepenim. Če le zagledam damo, ki me zamika, mi vroče šine skozi srce: mogoče je bila takšna moja mama? Tako je bilo tudi takrat, ko sem videla gospodično Herwegh kot Fides na odru. Ta lepa, tihla veličina. Ohmolknila je in gledala sliko. Nenadoma je kakor strah spreletelo njen obraz in je zajela: »Toda Tas! Kako pride ta slika tebi v roko?«

»Gospodična Herwegh mi jo je darovala.«

»Ona? Tebi? Ali jo poznaš?«

»Že tri leta.«

»In mi tega nisi povedal?« Še bolj se je zmedla, ker se je brat samo smehljaj. »In podoba? Da ti je dela podoba? To mora vendar nekaj pomeniti?«

»Ali ne uganeš?«

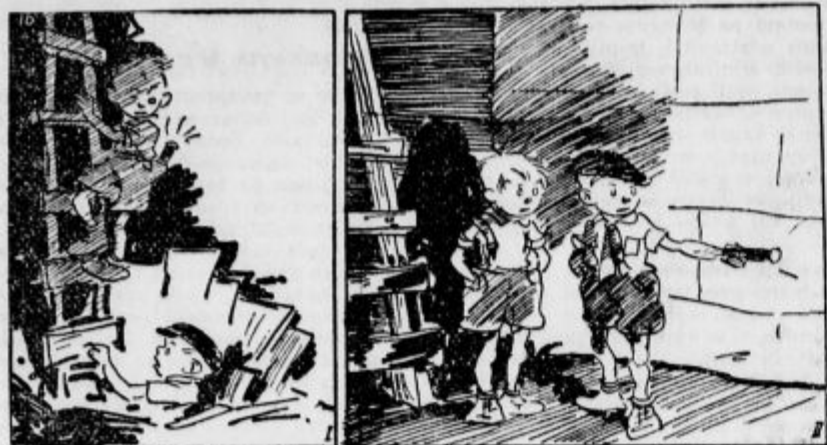
»Tas! Ne da bi spustila sliko, je ovila Kiti roko okoli bratovega vratu.«

»Ljubim

Tinček in Tonček kot detektiva

15.

Na sledu.

Iz hrastove votline je vodila lestev skozi luknjo še globlje navzdol v podzemlje.

»To so ti pravi krti!« je z občudovanjem dejal Tinček. »Izkopali so pod zemljo rov, ki ima gotovo izhod nekje ob reki. Pojdva dalje!«

Previdno sta se plazila dalje po temnem rovu in prisluškovala na vse strani. Vse je bilo tiho kot v grobnici. Čudna tesnoba jima je napolnila srce.

Nenadoma je Tinček, ki je s svetilko stopal naprej, obstal, se sklonil nizko k zemlji in presenečeno vzdihnil:

»Tonček, poglej!«

»Kaj pa je?« je prestrašeno vprašal Tonček.

»Janezkova čepica leži na tleh!«

»Aha,« je zadovoljno pokimal Tonček in se oddahnil. »Potem sva na pravi sledi. Gotovo so tudi Janezka vlekli skozi ta predor.«

»Zdaj se pa le požuriva!« je zaklical Tinček. »Nemara je v veliki nevarnosti.«

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglesi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka poltina vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Specijalna izbira predpasnikov pri

F. I. Goričar, Ljubljana
Sv. Petra cesta 29

damski in otroški v najnovejših fazonah iz listra, klota, ripsa, šifon, batista in kretona.

Damski predpasniki od **Din 16.—**, otroški od **Din 10.—** naprej; kakor tudi moške halje vseh vrst, damske in dekliske halje črne in v barvah. Prodaja se tudi na veliko. Za trgovce engros cene!

Službodobe

Zastopnike

za obiskovanje trgovcev, obrtnikov in gostilničarjev, iščem za vsa mesta v državi. Mala kolekcija, šiguren in lep zaslužek. Ponudbe poslati: Zagreb, Poštni predal št. 385. (b)

Gospodično

zgovorno in reprezentativno, iščem za obiske privatnih strank v Ljubljani. — Ponudbe nasloviti upravi »Slov.« pod šifro »Nikaka prodaja« 4134. b

Sposobnega Slovence

vinskega potnika, iščem za Celje, Savinjsko dolino in okolico. — M. Bank, veletrgovina z vinom, Zagreb, Berislavičeva 2. (b)

Vajenci

Pekovskega vajenca

z dobrim šolskim spretnostjo, sprejem. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Pekovski vajenec« 4069.

Trgovskega vajenca

ki je absolvent meščanske šole, sprejme trgovina z mešanim blagom. Ponudbe upravi »Slov.« pod šifro »Absolvent meščanske šole« št. 3961. (v)

Denar

Posojila

na vložne knjižice daje Slovenska banka. Ljubljana, Krekov trg 10.

Denarne zadeve

bančne, hranilniške in posojilniške terjatve vseh denarnih zavodov, vrednost, papirje, Vojno škodo nakup in prodaja

izposluje razne kredite v gotovini na hranilne knjižice in hranilne knjižice na vknjižbo

Izvede razne kompenzacije, plačila dolgov pri denarnih zavodih s hranilnimi knjižicami in z gotovino.

Zanesljive nasvete in informacije glede naložbe kapitala v gotovini in hranilnih knjižicah dobite edinole pri pooblaščenih Bančni posl. pisarni Alojzij Planinšek v Ljubljani, Beethovnova ul. 14/II. Telefon 35-10. Za odgovor znamko.

Kupimo

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, tuvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3.

Staro železo

in druge kovine prodate najbolje v železnini Fr. Stupica, Ljubljana, Gospodarska 1. (k)

Objave

Preklic

Podpisana preklicujeva in obžalujeva, kar sva neresničnega govorila zoper g. Anico Kurent. Zahvaljujeva se ji, da je odstopila od tožbe. — Vrhovec J., Dobrava 8; Stebi Anton, Podboršt 4. (o)

Stanovanja

Enosobno stanovanje

s pritliklami, iščem za april za dve osebi. — Vinarina Drama, Gradišče 7.

Kolesa

poniklana in kromirana - naprodaj po neverjetno nizkih cenah. Stara kolesa jemljemo v račun. — Nova trgovina - Tyrševa cesta 36. (l)

Posestva

Zelo ugodno prodam

dvostanovanjsko hišo z vrtom, še pod Ljubljano, Šmarska cesta 42. Prevzame se lahko večja hipoteka. Naprodaj lepo posestvo v ljubljanski okolici, s hlevom, podom in velikim vrtom, pripravno tudi za obrt ali industrijo, na knjižice Kmetске ali Mestne hranilnice. Več parcel na Selu in v Mostah jako ugodno naprodaj. Naslov: Josip Oražem, Predovičeva ulica 5, Selo-Ljubljana. (p)

Posestniki

hiš, vil, parcel in posestev, ne trudite se sami s prodajo, zaupajte se meni in prepričali se boste o solidnosti, kakor že mnogo drugih do sedaj.

Pristavec Franjo

Nakup in prodaja nepremičnin, Ljubljana, Erjavčeva c. 4a. Telefon 23-81. Nasproti dram, gledališča.

Mali oglasi

Slovenca

zajamčijo najpopolnejši uspeh

Nobeden moški me ni dvakrat pogledal. Zavidala sem drugim mladencem zaradi vabil na ples, zaradi njihovih flirtov in ženitbenih ponudb. Vse to meni ni bilo usojeno in vedela sem tudi zakaj. Imela sem strašno polt. Moja koža je bila polna zjedalcev in razširjenih znojnic. Karkoli sem poizkusila, nič ni pomagalo. Takrat sem po nasvetu nekega lekarnarja poizkusila kremo Tokalon bele barve (ne mastna). V nekaj dneh je moja koža že postala bolj sveža in bela. V enem tednu so izginile vse razširjene znojnice in tudi zjedalci, a moja koža je postala svetla, mehka in gladka. Zdaj nisem več ljubosumna. Danes mi vsak moški, ki ga srečam, dela komplimente. Krema Tokalon bele barve vsebuje izčiščeno smetano in olčno olje.

Te sestavine prodajo v znojnici in odstranjujejo globoko ukoreninjeno nesnago, do katere milo in voda ne more priti. Druge dragocene sestavine pa hranijo in pomlajujejo kožo ter zožujejo znojnice. Vsaka žena, tudi če je v srednjih letih, lahko hitro doseže svežo, svetlo in lepo polt, s katero bi se lahko ponašala vsako mlado dekle.

„NA-NA“
GOSTILNA PRI KORLNU

Tyrševa c. 12

Ljubljana

Naznanjam cenj. občinstvu, da sem preuredil bufet »Na-Na« v prvovrstno gostilno, kjer točim pristna vina odlikovanih vinogradnikov. Prvovrstna kuhinja. Vsak čas topla in mrzla jedila.

Vsak petek sveže morske ribe!

Cene zmerno! — Postržba točna!

Abonenti se sprejemajo!

Za cenjeni obisk se najtopleje priporoča:

„NA-NA“

gostilna pri »Korlno«, dolgoletni plačilni nat. restavracije »Šestice«.

Za pomlad!

Cenjene dame, potrudite se v modni salon

Ivanka Stegnar
v Stritarjevi ulici

ki Vam nudi veliko izbiro klobukov po solidnih cenah

Vsi žalostni eporočamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da se je po vsemodrem sklepu božjem

Marica Spornova
roj. Grafenauerjeva

zdravnikova soproga

v ponedeljek, dne 23. marca 1936 ob pol petih zjutraj preselila v večno domovino, okrepčana z zakramenti za umirajočo in vsa vdana v božjo voljo.

Rajnico bomo na praznik Marijinega Oznanjenja ob štirih popoldne od doma, iz palače Vzajemne zavarovalnice na Miklošičevi cesti št. 19 spremili na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše za rajnico se bodo darovale pri oo. frančiškanih dne 24., 26. in 30. marca t. l. ob sedmih zjutraj.

Bog je dal, Bog je vzel, bodi hvaljena Njegova volja.

V Ljubljani, dne 23. marca 1936.

Špornovi, Grafenauerjevi

Zahvala

Ob nenadni težki izgubi našega blagega očeta

Piut Edvarda star.

se zahvaljujemo vsem, ki so prihiteli od blizu in daleč, da ga spremijo na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala gg. zdravnikom za prvo pomoč v bolezni, čč. duhovščini za spremstvo, posebej še domačemu g. župniku, g. županu in g. šol. upravitelju za tolažilne besede ob odprti gomili, učitelstvu s šoleko mladino, zastopnikom gasileke čete in pevcem za ganljive žalostinke. Najtoplejša zahvala darovalcem vencev ter slednjič vsem, ki so pripomogli k tako častnemu spremstvu.

Vsakomur in vsem srčna hvala!

V Ribnici na Pohorju, dne 22. marca 1936.

Zalujoče rodbine:

Piut, Zapečnik, Sgerm, Gosar

POGREB NAŠEGA PREDRAGEGA, TAKO TRAGIČNO
UMRLEGA BRATA, SVAKA IN STRIČKA

EMILA VILFANA

BO NA PRAZNIK, 25. MARCA 1936 OB POL STIRIH
NA ŽUPNIJSKEM POKOPALIŠČU V STRANJAH

LJUBLJANA, DNE 24. MARCA 1936

IVICA PETERLIN;
ERNEST, SLAVKA, ALENČICA VILFAN

ZAHVALA. Za premnože globoke izraze sočutja ob smrti naše nezgledne

Zlate Štangl

izrekamo tem potom vsem najpriščišejo zahvalo. Posebno zahvalo smo dolžni g. dekanu Faturju za njegove tolažilne besede ob grobu, cerkvenemu pevskemu zboru in zboru Marijine družbe, številnim darovalcem vencev, šopkov in cvetja, kakor tudi vsem, ki so drago Zlato spremljali k večnemu počitku. Posebna zahvala velja tudi g. zdravniku dr. Janezu Sarcu za njegovo nadvse skrbno zdravniško nego, s katero je lajšal gorje naši Zlati.

Radovljica, dne 23. marca 1936.

Rodbina Štangl.

Zahvala

Vsem številnim znancem in prijateljem, kateri so našega nepozabnega in dobrega očeta, soproga, brata itd., gospoda

Andreja Bolé

carinskega kontrolorja

spremljali na njegovi zadnji poti, se tem potom najtopleje zahvaljujemo. Posebna zahvala veleindustriji g. Francu Hajnriherju, granič. poročniku g. Vasu Kršancu ter car. urad. g. Vitezici za njih usluge. gg. govornikom za lep slovesni govor ob odprtem grobu, vojaški oblasti za izkazano poslednjo čast, vsem gg. carinskim uradnikom, vsem darovalcem prekrasnih mnogostevilnih šopkov in vencev, g. organom finančne kontrole, Sokolskemu društvu, Streliki družini, Gasilskemu društvu, kakor tudi g. pevcem za ganljive žalostinke, in vsem, ki so pokojnika spremljali na njegovi zadnji poti. — Bog plačaj!

Planina, dne 23. marca 1936.

Zalujoči ostali.